

Souhrnná teritoriální informace Makedonie (FYROM)

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR ve Skopje ke dni 17.01.2010

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

Ústavní název země je **Republika Makedonie** (Republika Makedonija).

V EU a na multilaterálních fórech se používá název **Bývalá jugoslávská republika Makedonie** (The Former Yugoslav Republic of Macedonia FYROM), pod nímž byla MK přijata do OSN a pod nímž ji oficiálně uznala ČR.

V bilaterálních vztazích mezi ČR a Makedonií se používá název **Makedonie/ Republika Makedonie (MK)**

1.2. Rozloha

- Celková rozloha 25 713 km²
  - Z toho vodní plocha 477 km²
- Pozemní povrch 24 236 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

- 2 048 619 obyvatel (podle údajů Státního statistického úřadu za r. 2009)
- Počet ekonomicky činného obyvatelstva (v produktivním věku 15 až 64 let) - 933 878, což představuje 57 %.
- Průměrná hustota obyvatel na km² je 78,66.

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

V roce 2008 se narodilo 22 945 dětí, ve stejném roce zemřelo 18 982 občanů. Přirozený přírůstek tak činil 3 963 obyvatel.

1.5. Národnostní složení

- Makedonci 64,2 % /1 297 981/
- Albánci 25,2 % /509 083/
- Turci 3,9 % /77 959/
- Rómové 2,7 % /53 879/
- Srbové 1,8 % /35 939/
- Ostatní (Vlaši, Bulhaři, ...) 2,2 % /Vlaši - 9 695, .../

Oproti sčítání obyvatel z r.1994 se procentuální zastoupení Makedonců snížilo ze 67 % na současných 64,2 % a naopak makedonských Albánců zvýšilo z 22,4 % na nyníjších 25,2 %.

1.6. Náboženské složení

Většinové: pravoslaví, islám

- 67 % pravoslavné

- 30 % islám
- 0,5 % římskokatolické
- 2,5 % ostatní

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Úředním jazykem je makedonština, v oblastech s více jak 20% přítomností jiné národnosti, je možno používat jako úřední jazyk i jazyk této národnosti např. albánštinu. Dle nové teritoriální organizace je např. hlavní město Skopje dvojjazyčné (podíl albánské menšiny připojením dalších dvou občin s převážně albánským etnikem překročil hranici 20 %). Z minulosti většina obyvatel rozumí nebo hovoří srbsko - chorvatsky. Mezi mladou generací je rozšířena angličtina. V převážně albánských částech země lze komunikovat i v němčině.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

- Hlavní město: **Skopje + 83 municipalit/občin**
- celkem 1 795 osídlených míst

29 měst:

- Skopje – 506 926 obyv. (www.skopje.gov.mk)
- Kumanovo - 103 205
- Bitola 86 408
- Prilep - 73 351
- Tetovo - 70 841
- Veles - 57 602
- Ochrid - 54 380
- Gostivar - 49 545
- Štip - 47 796
- Strumica - 45 087
- Kavadarci - 38 391
- Struga - 36 892, atd.)

Decentralizace je jedním z aktuálních úkolů země. V druhé polovině roku 2004 byly schváleny decentralizační zákony (zákon o nové teritoriální organizaci, zákon o hlavním městě Skopji, zákon o financování lokálních samospráv, atd.), které předpokládají snížení počtu lokálních samosprávných celků (občin) ze 123 na 84 (resp. na 76 do roku 2008) a posilování kompetencí místních samospráv

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Národní měnou je makedonský denár (MKD). Jeden MKD je i nejmenší peněžní jednotkou a dále se nedělí. V platebním styku se dle zákona používá výhradně makedonský denár, ale některá pohostinská zařízení přijímají i platby v EUR. Inflační úroveň je nízká a střední devizový kurz se dlouhodobě pohybuje na úrovni **1 EUR = 61,30 – 61,40 MKD**

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Státní svátky MK:

24. květen – Sv. Cyril a Metoděj – den slovanských osvícenců

2. srpen – Den republiky – výročí: tzv. **Ilindenského povstání** proti Turkům 2.8.1903 a dále dne 2.8.1944 **zasedání Antifašistického shromáždění pro národní osvobození (ASNOM)** v klášteře sv. Prochora Pčinského, které vyhlásilo Demokratickou federativní republiku Makedonii (DFM)

8. září - Den nezávislosti – den referenda o nezávislosti v roce 1991, kdy se většina obyvatelstva vyslovila pro „suverénní a samostatnou Makedonii s právem vstoupit do svazu suverénních států Jugoslávie“

11. říjen - Den národního povstání (2.světová válka) – útokem partyzánů na bulharská kasárna v Prilepu a Kumanovu dne 11. října 1941 byla zahájena osvobozenecá válka

23. říjen - Den makedonského revolučního boje

8. prosinec - Sv. Kliment Ochridski

Dny pracovního klidu (svátky):

1. leden – Nový rok

7. leden - 1. svátek vánoční (pravoslavný)

pravoslavné Velikonoce - pohyblivý svátek

1. květen – Svátek práce

Ramazan Bajram - pohyblivý svátek muslimů

Svátky národnostních menšin:

27. leden - Sv. Sava, den srbské menšiny

8. duben - Mezinárodní den Rómů

23. květen - Den Vlachů

28. září - Mezinárodní den Bosňáků

Jom Kipur - den židovské menšiny (pohyblivý svátek)

22. listopad - den albánské abecedy

21. prosinec - den vyučování v tureckém jazyku

Náboženské svátky:

6. leden - Štědrý den (pravoslavný)

19. leden – „**Vodici**“ – den Zjevení Krista (pravoslavný)

Velikonoce (pravoslavné) – pohyblivý svátek

Velký pátek (pravoslavné) - pátek před Velikonocemi

28 srpen – Nanebevstoupení Panny Marie

1. listopad – Den všech svatých

Památka zesnulých – pohyblivý svátek (pravoslavný), vždy v pátek

25. prosinec – Vánoce (katolické)

Kurban Bajram - pohyblivý svátek (muslimský)

Pracovní doba:

Veřejná administrativa (státní úřady): pondělí až pátek od 8.00 – 16.00 hod.

(v létě za vysokých teplot bývá pracovní doba zkrácená - od 7.00 – 13.00 hod.)

Soukromý sektor (firmy, řemeslníci apod.): pondělí až pátek zpravidla od 8.00 až 9.00

do 16.00 až 17.00 hod. (v létě za vysokých teplot zkrácená pracovní doba od 07.00 – 11.00 a od 18.00 – 20.00 hod.)

Otevírací doba obchodů:

obchody s potravinami: pondělí až sobota 7.00 – 20.00 hod. a některé i v neděli od 7.00 – 15.00 hod.

obchody s ostatním zbožím: pondělí až pátek 9.00 – 20.00 hod., v sobotu 8.00 až –15.00 hod.

Od 19.00 hod večer do 06.00 ráno platí zákaz prodeje

alkoholických nápojů (mimo restauračních zařízení a kaváren).

Restaurace a kavárny: od neděle do čtvrtku – od 09.00 nebo 10.00 hod. do 24.00 hod.

pátek a sobota - od 09.00 nebo 10.00 hod. do 01.00 hod.

Souborové přílohy:

- Aktualizace článku
<http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=30505> (26.3671875kB)

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Při většině obchodních jednání zaznamenáte tzv. jižní (balkánská) specifika. Nepodaří li se makedonskému partnerovi odpovědět na poptávku, či nabídku, je to většinou vyjádřením nezájmu a omluva není považována za nutnost. Jednání (s českými subjekty) se vedou ve velice vstřícném duchu, občas s akcentem na pan-slovanství. Obchodní schůzky jsou v porovnání s našimi zvyky delší, většinou časově neohraničené a často vyžadují značnou trpělivost. Málokdy se jednání podaří uzavřít po první schůzce, spíše lze očekávat jednání na etapy. Často se pokračuje v projednávání problematiky při pracovním obědě nebo večeři. Nežřídka se makedonský partner pokusí svému protějšku vnutit při jednání familiérní tón, včetně nabídky na tykání (někdy k němu přistoupí i bez předběžného souhlasu).

Makedonští obchodníci ve většině případů upřednostňují rodný jazyk (makedonština nebo albánština). Vzhledem k historickým kořenům (bývalá SFRJ) lze k rozhovorům využít srbochorvatštinu. Mezi mladou generací je rozšířena angličtina, u albánského etnika němčina.

Ve většinově pravoslavné Makedonii/FYROM se uznávají i religiózní svátky římsko katolické a muslimské. V této oblasti tak vzniká jistá nepřehlednost. Značné omezení intenzity jednání je citelné v letních měsících, kopírujících školní prázdniny, t.j. od 15.6. do 15.9. kdy denní teploty ve Skopji dosahují často až 40° C.

Makedonci nepředstíraně zajímá vývoj v ČR a sledují jej. V mnoha směrech náš polistopadový vývoj obdivují (zvláště pak mírové rozdělení státu, které považují za důkaz vysoké kulturnosti našich národů). Mnoho Makedonců Českou republiku (nebo bývalé Československo) navštívilo a zasvěceně

hovoří o naší zemi. V kontextu s tím je dobré, když se český obchodník před jednáním seznámí alespoň s hrubými rysy kulturního a politického vývoje Makedonie/FYROM.

Vztahy mezi slovanskými Makedonci a etnickými Albánci i přes stabilizaci politické a bezpečnostní situace od konfliktu v roce 2001 stále postrádají předkrizovou důvěru. Uvnitř jednotlivých národnostních skupin jsou však vztahy mezi lidmi vřelé a balkánsky široké. Rodina je v Makedonii/FYROM chápána v širším smyslu než je běžné v centrální Evropě. V relativně malé zemi jakou je Makedonie, se pak nezdívá setkávání s tím, že „každý každého zná“, nebo má alespoň společné známé, či příbuzné.

V severozápadních oblastech Makedonie/FYROM obydlených převážně makedonskými Albánci, převládají přímé, relativně uzavřené hierarchické rodinné vztahy, kdežto ve slovansko - makedonských oblastech jsou tyto vztahy více otevřené. Na pomyslných hodnotových stupních je u Makedonců nejprve rodina a zdraví, až poté následují peníze, práce nebo volný čas. Ani vazby mezi nadřízeným a podřízeným nejsou ve většině případů vymezeny tak přesně jako je běžným zvykem například v ČR. Vztahy jsou vstřícnější, mnohdy až rodinné. Majitel podniku svým zaměstnancům často tyká, oslovuje je pouze křestním jménem a zná rodinné vztahy i problémy většiny zaměstnanců.

Bez rozdílů národnosti má čas v Makedonii/FYROM zcela jinou hodnotu než je tomu ve střední Evropě. Makedonští partneři tak nepovažují čas a dochvilnost za neměnnou konstantu, která se musí vždy a za všech okolností dodržovat. Zpoždění při příchodu na smlouvenou schůzku se ve většině případů oboustranně toleruje.

Verbální komunikace mezi samotnými Makedonci, ale i se zahraničními partnery je doprovázena živou gestikulací. Při jednáních může dojít k jistým jazykovým a zvyklostním bariérám a to v případě, že partnerem bude makedonský Albánc, vyžadující konverzaci pouze ve své mateřštině, nebo striktně dodávající zásady islámu (jazyk, stolování, vztah k ženám a podobně). K vyvarování se netaktností, které by mohly v podobné situaci vzniknout, je lépe se předem domluvit a spíše přijmout zvyky (domácího) hostitele. Jinak jsou Makedonci (bez rozdílů etnické příslušnosti) proslulí svojí pohostinností.

Makedonci si potrpí na vzhled a zvláště ve městech chodí střední třída vkusně oblečená. Móda je podřízena klimatickým podmínkám, to znamená, že například v létě se často nosí košile s krátkým rukávem a kravatou, mimo jednání i s rozhalenkou. Ženy rády nosí kostýmy s nejrůznějšími obměnami.

Jídlo nelze v Makedonii/FYROM uspěchat, dlouze se při něm konverzují. U snídaně nesmí chybět silná černá káva. Jako aperitiv se podává makedonská rakija nebo mastika, event. řecké ouzo. Předkrmem bývá často salát či „meze“ (výběr pikantních past, sýrů a dalších pochutin). Oběd se dále skládá většinou z masového pokrmu se zeleninovou oblohou. Maso je často připravováno na roštu s dřevěným uhlím. Silná hustá polévka tzv. čorba se konzumuje dopoledne a často nahrazuje snídani.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Od 1. ledna 2007 vstoupila v platnost Smlouva mezi ČR a MK o sociálním zabezpečení. Zásadní změnou je zachování nároku na poskytnutí nezbytné zdravotní péče při pobytu na území druhého státu. Náklady však již nenese stát, ale zdravotní pojišťovna pojištěnce. ZÚ Skopje doporučuje cestovatelům uzavřít adekvátní cestovní zdravotní pojištění/ připojištění. Při lékařském ošetření ve státním zdravotním zařízení je nutné se prokázat dokladem o zdravotním pojištění v ČR (průkazkou příslušné zdravotní pojišťovny). V soukromých zdravotnických zařízeních se ošetření hradí hotově.

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Od 19.12. 2009 byla pro makedonské občany **zrušena vízová povinnost** pro všechny země Schengenského prostoru včetně ČR. Toto rozhodnutí týká výhradně držitelů pasů s biometrickými identifikačními úzrušení vízové povinnosti se nevztahuje na držitele staršího národního pasu bez biometrických prvků (tzv. „modrý“ pas), kteří **nadále musí o vízum** za poplatek 35,-€ **žádat** (dohoda mezi EU a Makedonií/FYROM **ozjednodušení vízového režimu** umožňuje vydávat bezplatně víza vybraným skupinám osob a ostatním za sdaji. nížený poplatek 35 €).

Bilaterálně ČR zrušila vízovou povinnost pro držitele diplomatických pasů. Od 1.1.2009 mohou občané Makedonie/FYROM o česká/schengenská víza žádat **pouze** na velvyslanectví ČR ve Skopje (pokud nemají dlouhodobý pobyt v jiné zemi).

Z makedonské strany byla **vízová povinnost pro české občany zrušenajíž dříve**. Od poloviny roku 2009 mohou čeští občané pro cestu do Makedonie/FYROM použít občanský průkaz. Podobné opatření však zatím nepřijalo Srbsko, takže **pro cestovatele pozemními komunikacemi** (včetně železniční dopravy) toto opatření neplatí.

Konzulární oddělení velvyslanectví ČR v Makedonii/FYROM zahájilo činnost od srpna 2008. Sídli na adrese ul. Kozle 20a, 1000 Skopje, telefon +389 2 308 12 00, 308 11 02, fax 308 11 00, e-mail: consulate_skopje@mzv.cz.

Do Makedonie je z ČR nejsnadnější cesta motorovým vozidlem přes Bělehrad. Letecké spojení je možné přes Prahu, Vídeň, Záhřeb, Curych, Bělehrad, Budapešť a v létě i přes jiná evropská města. Výhodné je **pravidelné letecké spojení ČSA** mezi Prahou a Skopjí s lety 6x týdně.

Makedonie je protkána hustou a relativně dobře udržovanou sítí pozemních komunikací. Provoz na nich je „balkánský“, např. používání směrovek je minimální a nadměrné je používání zvukových výstražných znamení. Pozornost je třeba věnovat zejména přejezdu křižovatek, kdy řada místních řidičů nerespektuje základní dopravní předpisy, často nedává přednost v jízdě, nebo vpravo odbočuje na červenou. Zejména ve Skopji je častá jízda cyklistů a někdy i řidičů motocyklů v protisměru, po přechodech pro pěší apod.

Přihlašovací povinnost do 24 hodin. Cizinec musí přihlásit svůj pobyt na oddělení policie, příslušném podle místa přechodného pobytu. Při ubytování v hotelu či campingu plní tuto povinnost ubytovací zařízení. Před odjezdem ze země je nutné se na policii i odhlásit. Nocování ve volné přírodě (pod širákem) je zakázáno. Nocování v karavanu-přívěsu je povoleno pouze na vyhrazených místech a v kempinzích.

Omezení při dovozu/ vývozu valut, místní měny a ostatní celní předpisy. Při vstupu do země se doporučuje deklarovat veškeré valuty a požadovat adekvátní potvrzení celních orgánů, ačkoliv tato povinnost není makedonskými orgány zdůrazňována. Povoleno je vývoz valut v hodnotě do 1.000,- USD bez adekvátního potvrzení od celních orgánů při příjezdu do země. Bezcelní dovoz je povolen u zboží pro osobní potřebu v obvyklých limitech. Dovoz či převoz zbraní je povolen pouze se zbrojním průkazem vystaveným zastupitelským úřadem Makedonie/FYROM.

Dovoz drobných domácích zvířat je možný po předložení mezinárodního očkovacího průkazu (vč.vakcinace proti vzteklině) a veterinárního potvrzení o tom, že místo předchozího pobytu zvířete není postiženo některou z infekčních nemocí. Toto potvrzení nesmí být starší 2 dnů před vstupem na území Makedonie. Doporučuje se dále vystavit potvrzení obsahující relevantní údaje o převáženém zvířeti (rasa, stáří, místo původu). Zvláštní poplatky ve vztahu k domácímu zvířectvu se na hranicích zatím nevyžadovaly.

Od 1. října 2004 je možné cestovat se psy, kočkami a fretkami pouze s pasem dle nařízení (ES) č. 998/2003. Jedná se o jednotný doklad platný pro EU.

Další aktuální informace je možné nalézt na internetových stránkách Státní veterinární správy ČR www.svscr.cz vč. možných změn. Aktuální informace může poskytnout Velvyslanectví Makedonie/FYROM v Praze.

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Bezpečnostní a politická situace v Makedonii se v uplynulých letech stabilizovala a i dle tvrzení makedonských orgánů je dobrá. Přestože již prakticky nedochází k mezinárodním střetům, určité napětí mezi oběma hlavními etnickými skupinami, slovanskými Makedonci a etnickými Albánci nadále přetrvává. K uklidnění přispěl relativně příznivý politický a bezpečnostní vývoj v sousedním Kosovu i kontrola

horských oblastí místními bezpečnostními složkami. Přesto je třeba upozornit na možná rizika cestování do těchto oblastí, kde je obtížná domluva s místními obyvateli a tedy i případná konzulární pomoc.

V důsledku ozbrojených střetů během kosovské krize byla kosovsko-makedonská hranice v minulých letech několikrát krátkodobě uzavřena - vč. nejpoužívanějšího hraničního přechodu General Jankovič (mezinárodní silnice E-65, trasa Skopje-Priština). K uzavření státní hranice s Kosovem, resp. omezení provozu, může nadále docházet, zejména pokud by se zhoršila bezpečnostní situace v sousedním Kosovu.

Potencionální riziková oblast v MK v minulosti začínala severně od Ochridského jezera (kulturní a církevní centrum jižních Slovanů, známé m.j. působením žáků věrozvěstů Cyrila a Metoděje), okolí měst Struga, Debar, Kičevo, Gostivar, Tetovo, západně a severně od makedonské metropole Skopje (zejména levý břeh řeky Vardar, občiny Kondovo a Aračinovo, město Kumanovo v blízkosti makedonsko-srbské hranice, apod.). Ve zbývajících oblastech země je situace bezpečná.

Velvyslanectví ČR ve Skopji nicméně doporučuje dodržovat všeobecně platná pravidla pro region západního Balkánu, tj. cestovat pokud možno ve dne, v noci nezastavovat na odlehlých parkovištích, dodržovat pravidla silničního provozu, v případě odpočinku zastavovat na osvětlených parkovištích apod.

Souborové přílohy:

- Aktualizace
<http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=30506> (29.296875kB)

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví ČR ve Skopji (ZÚ Skopje) s působností pro MK bylo oficiálně otevřeno 1.9.2006.

Velvyslanectví České republiky (Ambasada na Republika Češka)

ul. Salvador Aljende 35

1 000 Skopje

Telefon: +389/2/3109-805

Fax: +389/2/3178-380

E-mail: skopje@embassy.mzv.cz

Webová stránka: www.mzv.cz/Skopje

Konzulární oddělení Velvyslanectví ČR

ul. Kozle 20 a

1 000 Skopje

Telefon: +389/2/3081-200

Fax: +389/2/3081-100

E-mail: consulate_skopje@mzv.cz

Souborové přílohy:

- Aktualizace údajů
<http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=30504> (24.4140625kB)

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

Teritorium MK zpracovává zástupce CzechTrade v Bělehradě:

CzechTrade

Pavel Svoboda

Ředitel

Bulevar Kralja Aleksandra 32

11000 Bělehrad

Srbsko

Tel.: +381 11 323 94 71

Fax: +381 11 323 94 71

E-mail: belgrade@czechtrade.cz

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

Policie /Полиција/	192
Rychlá zdravotní pomoc /Брза помош/	194
Požárníci /Противпожарна бригада/	193
Informační centrum /Центар за известување и тревожење/	985
Asistenční služba motoristům /АМСМ-помош на патишта/	196
Informace /Информации/	188
Telegramy /Телеграми/	186
Letiště ve Skopji /Аеродром Скопје/	3148-333
Mezinárodní autobusové nádraží /Меѓуградска автобуска станица/	2466-011
Železniční nádraží /Железничка станица/	3164-255
Lékárny /Дежурни аптеки/:	
- Městská lékárna	3130-333
- Objednání léků /Резервација на лекови/	3299-070
Makedonské telekomunikace /инфо центар/	971

Hospodářská komora:

Stopanska komora na Makedonija

Ul.Dimitrie Cupovski 13

Skopje

Republic of Macedonia

Tel.+389 23244000

Fax. +389 23244088

http: www.mchamber.org.mk

Statistický úřad:

Tel. +389 2295850

2295750

fax. +389 2111336

http: www.stat.gov.mk

Souborové přílohy:

- Aktualizace
<http://download.czechtrade.cz/odsi.asp?id=30507> (26.3671875kB)

1.18. Internetové informační zdroje

- www.finance.gov.mk Ministerstvo financí
- www.ujp.gov.mk Správa veřejných příjmů
- www.customs.gov.mk Celní správa
- www.mse.org.mk Makedonská burza cenných papírů
- www.sec.gov.mk Komise pro cenné papíry
- www.stat.gov.mk Státní statistický úřad

1.19. Adresy významných institucí

Makedonský název instituce - webová adresa
Vláda Republiky Makedonie www.gov.mk
ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА www.president.gov.mk
СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА www.sobranie.mk
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА www.morm.gov.mk
МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ www.mvr.gov.mk
МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ

www.mnr.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ

www.finance.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

www.covekovi-prava.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

www.economy.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

www.mzsv.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО

www.zdravstvo.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

www.mon.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

www.mls.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ

www.dtk.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

www.moe.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

www.mtsp.gov.mk

МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА

www.kultura.gov.mk

2. Vnitropolitická charakteristika

Při předčasných parlamentních volbách v červnu 2008 došlo k násilnostem a porušování základních demokratických principů v některých oblastech země s převážně albánským etnikem. Volby se musely na asi 20% volebních míst opakovat a přinesly **vládní koalici dvoutřetinovou parlamentní většinu** (82 ze 120 mandátů). Koalice „Za lepší Makedonii“ vedená VMRO-DPMNE N. Gruevského získala 63 poslanců, albánská Demokratická unie pro integraci Aliho Ahmetiho 18 a Strana pro evropskou budoucnost PEI 1 mandát. Hlavní koaliční partner VMRO-DPMNE – Demokratická unie pro integraci (DUI) dostala v 21členné vládě pět ministerských a jedno vicepremiérské křeslo.

Vládní program je zaměřen na oživení hospodářského rozvoje, zvyšování životní úrovně a zlepšování mezinárodního postavení země. K **pěti strategickým prioritám** patří podpora hospodářského růstu a konkurenceschopnosti, zvyšování zaměstnanosti a životní úrovně, integrace země do EU a NATO, řešení sporu o název země s Řeckem s ohledem na národní identitu, boj proti zločinu a korupci, jakož i účinné uplatňování práva a implementaci Rámcové dohody z Ochridu (OFA) .

Vnitropolitický vývoj ovlivňuje **nedostatek politického dialogu** mezi hlavními parlamentními stranami **a bojkot práce parlamentu opoziční albánskou stranou DPA**, která byla v předchozí vládě koaličním partnerem.

Hlavní opoziční parlamentní strana Sociálně-demokratický svaz Makedonie (SDSM) několik měsíců rovněž bojkotovala parlament (do září 2008). Po té, co se prezident Crvenkovski rozhodl nekandidovat v běžných prezidentských volbách 2009 a když se po skončení mandátu opět vrátil do řad své domovské SDSM, se strana pomalu konsoliduje, i když pozice vládní VMRO ještě přímo neohrožuje.

Nespokojenost uvnitř některých stran - bývalých koaličních partnerů VMRO-DPMNE (albánské DPA, Liberální strany LP a Nové sociálně-demokratické strany NSDP), které nesouhlasily s rozhodnutím svých vedení odejít z koalice s VMRO-DPMNE vedla k založení několika nových politických subjektů. Za zmínku stojí především strana **Nová demokracie** (první etnicky nevyhraněná strana). Nové subjekty na politické scéně jsou formálně v opozici, často ale podporují VMRO-DPMNE N. Gruevského.

Zpráva OBSE-ODIHR k červnovým (2008) parlamentním volbám konstatovala, že volby nebyly v souladu se standardy OBSE a **formulovala řadu doporučení** (posílení administrativních kapacit, zvýšení transparentnosti volebního procesu a změny v domácí legislativě). Vláda na základě zprávy ODIHR přijala Akční plán pro implementaci doporučení OBSE, vznikl zcela nový volební zákon a vyšetřila se část incidentů a neregulérností.

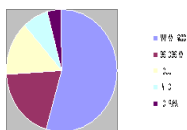
Již následně **místní (22.3. 2009). a prezidentské volby** (5.4. 2009, dvoukolové) byly podle OBSE/ODIHR již dobře organizovány a proběhly klidně, bez incidentů a v souladu s většinou standardů OBSE a RE. Obecně pozitivní průběh voleb poznamenaly případy vytváření nátlaku a zastrašování voličů během předvolební kampaně.

Výsledky místních voleb potvrdily vítězství koalice vedené **VMRO-DPMNE**, která získala **56 z 85 radnic** (vč. hl. města Skopje) Opoziční **SDSM** získala pouze **7 starostů**, zbytek si rozdělili Albánci a další menšiny.

Jasným vítězem prezidentských voleb se stal **G. Ivanov** (kandidát vládní VMRO-DPMNE), volby však poznamenala velmi nízká účast ze strany Albánců. Prezident Gjorge Ivanov se ujal funkce 12. května 2009.

Díky pozitivní a bezkonfliktní atmosféře se v posledních šesti měsících zlepšila práce parlamentu, k čemuž přispěly koordinační schůzky mezi poslaneckými kluby koalice i opozičních stran a činnost **Národní rady pro evropskou integraci**, vedené bývalou vicepremiérkou a někdejší předsedkyní opozičního SDSM R. Šekerinskou. Rada se stala fórem pro výměnu názorů mezi koalicí a opozičními stranami, ale i v širším spektru (na její práci se podílejí i zástupci podnikatelské sféry, NGO, novinářů a církvi).

Začátkem roku 2010 jsou voličské **preferenze** následující: VMRO-DPMNE 26,1%, SDSM 9,3% a třetí nejsilnější stranou je stále albánská DUI se 7%. Nová demokracie (ND) s 3,6% předstihla dosud druhou nejsilnější stranu Albánců DPA.

Koalice VMRO-DPMNE s albánskou DUI, po předčasných volbách v r. 2008, zůstává i přes určité komunikační problémy funkční. V budoucnu lze očekávat růst požadavků DUI (zejm. na zajištění práv e/ Albánců a sociální kompenzace pro bývalé bojovníky ONA a jejich rodiny), které mohou mít až ultimativní charakter. Další vnitropolitický vývoj a stabilita vládní koalice budou do značné míry záviset nejen na tom, jak se vláda vypořádá s dopady hospodářské krize, ale stále více se zde promítá neúspěšnost vlády při prosazování evropských a euro-atlantických snah země.

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Makedonie je státem s **pluralitní parlamentní demokracií** (v MK není prezidentský systém). V jejím politickém systému se silně uplatňuje národnostní klíč.

Parlament - **Shromáždění /Sobranje/** je nejvyšším orgánem zákonodárné moci v MK. Parlament je jednokomorový, má 120 poslanců.

Politické strany vládní koalice : **81 mandátů** (Pozn.: Tj. více než dvoutřetinová většina. Jen samotná koalice VMRO-DPMNE „Za lepší Makedonii“ má se 63 poslanci nadpoloviční většinu.)

Politické strany opoziční koalice: **34 mandátů** (koalice „Slunce pro Evropu“ vedená SDSM má 27 křesel)

Nezávislí poslanci: **5 mandátů**

Složení parlamentu dle poslaneckých mandátů:

Politická strana / zkratka/	Název v makedonštině /český název/	Počet křesel	V – vládní O – opoziční N - nezávislí
VMRO - DPMNE	Vnatrešnamakedonska revolucionerna organizacija - Demokratska partija za makedonsko nacionalno edinstvo /Vnitřní makedonská revoluční organizace – Demokratická strana makedonské národní jednoty/	53	V
SPM	Socijalistička partija na Makedonija /Socialistická strana Makedonie/	3	V
DS	Demokratski sojuz /Demokratický svaz/	1	V

DOM	Demokraska obnova na Makedonija /Demokratická obnova Makedonie/	1	V
DPT	Demokraska partija na Turcite vo Makedonija /Demokratická strana Turků/	1	V
DPS	Demokraska partija Srbite vo Makedonija /Demokratická strana Srbů/	1	V
SR	Sojuz na Romite vo Makedonija /Svaz Rómů/	1	V
VMRO - M	Vnatrešna makedonska revolucionerna organizacija-Makedonska /Vnitřní makedonská revoluční organizace – Makedonská/	1	V
SDA	Stranka na demokratska akcija na Makedonija /Strana pro demokratickou akci/	1	V
SDSM	Socijal-demokratski sojuz na Makedonija /Sociálně demokratický svaz Makedonie/	17	O
NSDP	Nova socijaldemokratska partija /Nová sociálně demokratická strana/	3	O
LDP	Liberalno-demokratska partija	4	O

	/Liberální-demokratická strana/		
LPM	Liberalna partija na Makedonija /Liberální strana Makedonie/	1	O
NA	Nova alternativa /Nová alternativa/	1	O
PEI	Partija za evropska idnina /Strana pro evropskou budoucnost/	1	V
DUI	Demokraska unija za integracija / Demokratická unie pro integraci/	17	V
DPA	Demokraska partija na Albancite /Demokratická strana Albánců/	5	O
ND	Nova demokratija /Nová demokracie/	3	O
	Nezávislí poslanci	5	

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

- **Gjorge Ivanov** (od 12.5.2009)

V Makedonii/FYROM obdobně jako v ČR není prezidentský systém. Pravomoci prezidenta jsou dány makedonskou ústavou. Prezident je volen v přímých volbách s pětiletým mandátem.

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

www.president.gov.mk

2.3. Složení vlády

Makedonská vláda má 22 členů (předseda, 4 místopředsedové, 15 resortních ministrů a 3 ministři bez portfeje).

VMRO-DPMNE má ve vládě 11 zástupců, **Demokratická unie pro integraci /DUI/** má 6 zástupců, **Socialistická strana**, **Demokratická strana Turků** a **Sjednocená strana Romů** mají po jednom zástupci, 2 ministři jsou bez politické příslušnosti.

Jméno	Funkce	Makedonský název ministerstva - webová adresa
Nikola Gruevski (VMRO-DPMNE)	Předseda vlády	www.gov.mk
Vasko Naumovski (nestraník)	Místopředseda vlády pro evropské integrace a zahraniční pomoc	www.sep.gov.mk
Abdilakim Ademi (DUI)	Místopředseda vlády pro implementaci OFA	
Zoran Stavreski (VMRO-DPMNE)	Místopředseda vlády pro hospodářskou oblast a ministr financí	МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ www.finance.gov.mk
Vladimir Peševski (VMRO-DPMNE)	Místopředseda vlády pro hospodářskou oblast	
Gordana Jankuloska (VMRO-DPMNE)	Ministryně vnitra	МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ www.mvr.gov.mk
Antonio Milošoski (VMRO-DPMNE)	Ministr zahraničních věcí	МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ www.mnr.gov.mk
Zoran Konjanovski (VMRO-DPMNE)	Ministr obrany	МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА www.morm.gov.mk
Mihajlo Manevski (VMRO-DPMNE)	Ministr spravedlnosti	МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА www.pravda.gov.mk
Fatmir Besimi (DUI)	Ministr hospodářství	МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА www.economy.gov.mk
Ljubčo Dimovski (Socialistická strana)	Ministr zemědělství, lesnictví a vodohospodářství	МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

		www.mzsv.gov.mk
Bujar Osmani (DUI)	Ministr zdravotnictví	МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО www.zdravstvo.gov.mk
Nikola Todorov (VMRO-DPMNE)	Ministr školství	МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА www.mon.gov.mk
Musa Xhaferi (DUI)	Ministr pro lokální samosprávu	МИНИСТЕРСТВО ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА www.mls.gov.mk
Mile Janakieski (VMRO-DPMNE)	Ministr dopravy a spojů	МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ www.dtk.gov.mk
Nexhati Jakupi (DUI)	Ministr životního prostředí a územního plánování	МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ www.moe.gov.mk
Xhelal Bajrami (DUI)	Ministr práce a sociálních věcí	МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА www.mtsp.gov.mk
Elizabeta Kančeska Milevska (VMRO -DPMNE)	Ministryně kultury	МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА www.kultura.gov.mk
Ivo Ivanovski (VMRO -DPMNE)	Ministr pro informatiku	МИНИСТЕРСТВО ЗА ИНФОРМАТИЧКО ОПШТЕСТВО
Vele Samak (bez politické příslušnosti)	Ministr bez portfeje	
Neždet Mustafa (Sjednocená strana Romů)	Ministr bez portfeje	
Hadi Nezir (Demokratická strana Turků)	Ministr bez portfeje	

3. Zahraničně-politická orientace

Evropský a euroatlantický integrační proces, tj. **začlenění Makedonie/FYROM do EU a NATO**, jsou zahraničně – politickými prioritami makedonské vlády.

EU

Makedonie/FYROM patří mezi nejpokročilejší země regionu, usilující o členství v EU. Kandidátský statut získala v prosinci 2005 a od té doby pracuje na splnění podmínek pro zahájení přístupových jednání, které stanovila EK v Přístupovém partnerství. Po incidentech během parlamentních voleb 2008 k nim přibyl i požadavek na řádný průběh voleb.

V roce 2009 Makedonie učinila významný pokrok při plnění klíčových priorit přístupového partnerství. Zlepšilo se fungování Parlamentu, pokročila policejní reforma, byla dokončena legislativní část soudní reformy, pokročil boj proti korupci trestním stíháním případů na vysoké úrovni a zvýšením schopností protikorupčních institucí.

Země plní závazky vyplývající ze Stabilizační a asociační dohody s EU, která je v platnosti od roku 2004. EK v říjnu 2009 doporučila, aby MK přešla do druhé fáze asociace, během níž má být proces přidružení dokončen.

Na základě splnění stanovených podmínek EK ve svém doporučení v říjnu 2009 navrhla zahájit přístupová jednání s MK. Podmínkou je vyřešení bilaterálního sporu s Řeckem ohledně názvu státu, kterým Atény podmiňují souhlas se zahájením přístupových jednání. Pro Řecko je jediným možným řešením změna názvu země přidáním adjektiva (severní, horní, nová) a princip jeho všeobecného užívání (erga omnes) Vzhledem k tomu, že zatím nebylo dosaženo dohody o názvu státu, Rada v prosinci 2009 s ohledem na hrozící řecké veto rozhodla vrátit se k diskusi o stanovení termínu zahájení přístupových rozhovorů v první polovině roku 2010. Zároveň však konstatovala, že dobré sousedské vztahy včetně dojednaného vzájemně přijatelného řešení jména státu, zůstávají nezbytnou otázkou.

Makedonie byla v uplynulém období regionálním leaderem v přípravách na vízovou liberalizaci. Dne 15. 7. 2009 proto EK doporučila zrušení vízové povinnosti pro makedonské občany nejpozději ke konci roku 2009. K úplnému zrušení krátkodobých schengenských víz pro Makedonce (držitele biometrických pasů) došlo 19.12. 2009.

NATO

MK spolu s Albánií a Chorvatskem usilovala na bukureštském summitu NATO (**duben 2008**) **o pozvánku** k přistoupení k Alianci, avšak jako jediná ji neobdržela. V závěrech summitu bylo konstatováno, že MK v zásadě splňuje kritéria pro členství v Alianci a pozvánka může být vydána dodatečně. Podmínkou toho je nalezení kompromisního **řešení řecko-makedonského sporu o název MK**.

Po neúspěšném summitu musela MK projít novým nezkráceným již 10. cyklem Membership Action Plan (MAP), přičemž požadovala, aby se s ní zacházelo prakticky jako se spojencem, když je na tom "stejně jako AL a HR s výjimkou vyřešení názvu s GR". Vzhledem k nedostatku konsensu v Alianci se však nepodařilo angažovat MK nad rámec MAPu.

Z pohledu Aliance byly ve vztahu k MK stanoveny v r. 2009 tyto priority: zlepšení politické kultury, demokratické a spravedlivé místní a prezidentské volby v březnu 2009, další implementace Ochridské rámcové dohody – OFA (zvláště decentralizace a zastoupení menšin ve státní správě), boj s organizovaným zločinem a korupcí a pokračování obranných reforem.

Makedonie závěrem r. 2009 oznámila, že zvýší svůj příspěvek do operace ISAF v Afghánistánu o 45% (79 osob v únoru 2010).

Kosovo a bezpečnostní situace

19.10.2009 MK splnila svou hlavní prioritu ve vztahu ke Kosovu, když se podařilo **dokončit demarkaci státní hranice** a následně navázat **diplomatické vztahy** (nezávislost KS uznala 8.10.2008).

Kosovo zůstává pro Makedonii nadále potenciálním bezpečnostním rizikem. Radikálové zastoupení v hlavních politických stranách etnických Albánců v MK hovoří čas od času o „flexibilním přístupu“ k otázce státních hranic a o nutnosti spojení albánského národa v regionu. Přímá hrozba destabilizace bezpečnostní a politické situace v souvislosti s vývoje v KS zatím nehrozí. Radikální nacionalistické organizace a hnutí v MK požadující federalizaci MK a připojení její západní části ke KS nemají v albánských politických stranách rozhodující vliv a jsou pod kontrolou bezpečnostních složek. Případná hlubší destabilizace situace na KS však může vést ke zhoršení politické stability v MK.

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Makedonie/FYROM je členskou zemí OSN a jejích dceřinných organizací. Od 1.4.2003 je plnoprávným členem WTO.

Pod patronací USA se Makedonie/FYROM, Chorvatsko a Albánie dohodly na společném postupu v procesu přibližování se členství v NATO a 2.5.2003 podepsaly „Jadranskou chartu“. Od května 2010 do listopadu 2010 bude MK/FYROM **předsednickou zemí Rady Evropy**.

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Dne 19.12.2006 se MK stala po podpisu přístupové smlouvy v Bukurešti členem **regionální zóny volného obchodu – CEFTA 2006**. Ratifikací přístupové balkánské regionální dohody volného obchodu CEFTA 2006 (obdoby CEFTA) ze strany BaH (22.11.2007) byla prakticky zahájena liberalizace obchodu v regionálním měřítku. ČS EU patřily v r. 2008 a v první polovině r. 2009 k největším obchodním partnerům MK (59,5% vývozu a 48,1% dovozu). Země západního Balkánu byly druhým největším MK exportním trhem (35,5% vývozu). V importu druhé pořadí zaujímají rozvojové země (30,8% dovozu). **Největšími obchodními partnery** MK byly Srbsko, Německo, Řecko, Rusko a Itálie (49,8% obchodní výměny). Významným obchodním partnerem je sousední Kosovo. Objem obchodu s Kosovem v r. 2008 dosáhl 270 mil. EUR s výrazným pozitivním saldem ve prospěch MK.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Sukcese do smluv byla ukončena **Protokolem mezi vládou ČR a vládou Makedonie o sukcesi do smluv (Skopje, XII/1999)**. V platnosti bylo potvrzeno 22 smluvních dokumentů.

Obchodní dohoda mezi Makedonií/FYROM a Českou republikou, podepsána dne 19.9.1997 v Praze a vstoupila v platnost dne 10.12.1997. V r.2003 byla českou stranou jednostranně vypovězena a její platnost zanikla automaticky vstupem ČR do EU. **Současné vzájemné obchodní vztahy jsou upraveny na základě platných bilaterálních dokumentů uzavřených mezi EU a MK, t.j. Stabilizační a asociační dohodou (SAD), která** byla ČS EU ratifikována v lednu 2004. SAD plně liberalizuje vývoz makedonského zboží do EU, kromě živého skotu, hovězího masa, výrobků z ryb, ovoce, zeleniny a vína. U dovozu z EU se MK zavázala postupně odstranit celní sazby v horizontu 10 let.

Dohoda o zamezení dvojího zdanění byla podepsána 21.6.2001 a vstoupila v platnost dne 29.5.2002.

Dohoda o ochraně a podpoře investic byla podepsána 21.6. 2001 a vstoupila v platnost dne 19.8.2002. V r. 2005 ČR z důvodu nutnosti harmonizace této dohody s právem EU navrhla změnu několika článků. Expertní jednání o harmonizaci zmíněné Dohody proběhla v Praze v termínu 12.-13. dubna 2007.

V roce 2005 byla vzájemnou dohodou ukončena platnost Dohody o spolupráci ve veterinární oblasti z r. 1965 a česká strana jednostranně vypověděla Dohodu mezi vládou ČR a vládou SFRJ o spolupráci na úseku ochrany rostlin z r. 1965.

Smlouva mezi Českou republikou a Makedonskou republikou o sociálním zabezpečení byla podepsána 7.10.2005 a vstoupila v platnost 1.1.2007. Zásadní změnou je úprava v oblasti zdravotní péče při pobytu na území druhého státu. Náklady oproti minulosti již nenese stát, ale zdravotní pojišťovna pojištěnce.

Protokol o změně Dohody mezi Českou republikou a Makedonskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (VI/2001) byl podepsán 5. dubna 2009 ministry financí obou zemí. Česká strana nótou v listopadu 2009 notifikovala splnění vnitrostátních požadavků pro vstup v platnost. Na makedonské straně probíhá ratifikační proces.

Text **smlouvy mezi vládou České republiky a vládou Republiky Makedonie o spolupráci v boji proti trestné činnosti** byl dojednan při expertním jednání ve Skopje v dubnu 2009. Během května a června 2009 proběhlo meziresortní připomínkové řízení o smlouvě. Dne 6.11. česká strana notifikovala souhlas s anglickým textem dohody předloženým makedonskou stranou. Očekává se formální odpověď makedonské strany.

Prováděcí protokol ke komunitární dohodě ES - Makedonie o zpětném přebírání osob s nedovoleným pobytem byl podepsán 18. 9. 2007 a obsahuje detaily k provádění komunitární readmisní dohody, tj. zejména stanoví příslušné orgány, hraniční přechody a styčná místa pro realizaci dohody, podmínky průvozu, příp. důkazní prostředky. Z hlediska právního řádu ČR jde o smlouvu vládní.

Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Makedonie o výměně a vzájemné ochraně utajovaných informací byla podepsána 27.8.2008 a **vstoupila v platnost 1. října 2009.**

Česká strana má zájem na podpisu dohody o mezinárodní silniční dopravě (nedostatečný kontingent vstupních povolení pro české autodopravce). Návrh textu vzorové dohody posuzuje makedonská strana.

V srpnu 2009 byla ve Skopji ministry kultury podepsána Dohoda o vzájemné spolupráci v oblasti kultury.

V závěru roku 2009 projevila makedonská strana zájem o uzavření **dohody o spolupráci v oblasti zdravotnictví**. Vzorový text (Draft Agreement on cooperation in the fields of health and medicine) posuzuje gestor v ČR.

Během návštěvy místopředsedy vlády a ministra zahraničních věcí J. Kohouta ve Skopji (IX/2009) ministr zahraničních věcí MK A. Milošoski vyjádřil také zájem na podpisu **dohody o spolupráci v oblasti školství**.

4. Ekonomická charakteristika země

Rozpad SFRJ na začátku 90. let minulého století Makedonii nezasáhl jen zdánlivě. I když se země přímo neúčastnila vojenských konfliktů na území jiných republik bývalé SFRJ, ztratila velká většina místních podniků vazby na své odběratele, kteří byli uměle (dělba práce v rámci Jugoslávie) rozmístěni v jiných republikách. Nízká ekonomická úroveň firem a nedostatečný podnikatelský duch jejich vedení neumožnily ani přibližně podobný vývoj jako např. ve Slovinsku, které se dokázalo relativně rychle přeorientovat na nové obchodní partnery a jejich požadavky. 90. léta minulého století tak, na rozdíl např. od států střední a východní Evropy, znamenala pro Makedonii výrazný pokles ekonomické úrovně. Na nepříznivém hospodářském a sociálním vývoji měla též významný podíl mezinárodní krize v r. 2001.

K výraznějšímu hospodářskému oživení vyjádřenému solidním růstem hrubého domácího produktu došlo až v posledních dvou letech. HDP na 1 obyvatele se v letech 2007-2008 pohyboval na úrovni 2 700-2 900 EUR. Významně k němu přispělo dokončení privatizace velkých státních podniků a bankovního sektoru, vstup větších zahraničních investorů a zejména úsilí vlády o razantnější přístup k ekonomické reformě a restrukturalizaci průmyslových odvětví.

Negativními rysy ekonomického vývoje zůstávají vysoká nezaměstnanost (míra nezaměstnanosti 34-35%), vysoké negativní saldo zahraničně zboží výměny (-21% HDP) a nízký příliv přímých zahraničních investic (FDI).

Růstovou tendenci makedonské ekonomiky a snížení obchodního deficitu by mělo podpořit otevření nových trhů, resp. začlenění MK do regionální zóny volného obchodu (obdoby CEFTA) a pokračující liberalizace obchodního režimu se členskými státy EU.

Vláda N. Gruevského se dlouhodobě zaměřuje na vytvoření podnikatelsky příznivého prostředí, růst zaměstnanosti, zlepšení životního standardu a přípravu na členství v EU. V rámci ekonomického programu a investičních pobídek zavedla rovnou daň ze zisku právnických osob a příjmu fyzických osob ve výši 12% s účinností od 1.1.2007 a od 1.1.2008 ve výši 10%. MK se tak stala zemí s nejnižšími daněmi v Evropě.

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Země v uplynulém období čelila vážným dopadům hospodářské krize. Patrný je prudký pád průmyslové výroby (o 8% v posledním čtvrtletí 2008 a o 17% v I/2009), pokles exportu (o 15%, resp. o 48%), růst nezaměstnanosti (o 2% za I-II/2009). Rozpočtové příjmy za první měsíce r. 2009 zaostaly o 10% za projekcí vlády, která zatím odmítá doporučení MMF – revizi státního rozpočtu, zejména omezení výdajové části (kapitálových investic).

Zpomalení tempa růstu světové ekonomiky a ekonomická krize se v MK začaly projevovat již v závěru r. 2008 (říjen – prosinec). Bylo to patrné zejména ve zvýšení citlivosti dosavadní makroekonomické stability (pevný kurz měny, vyrovnaný státní rozpočet, nízká inflační úroveň, nízká zahraniční zadluženost, solidní růst průmyslové výroby) a prohloubení zahraničně obchodního deficitu.

Hospodářská recese se pak v malé otevřené ekonomice projevila ve stagnaci ekonomického růstu, vysoké ceně kapitálu a nízkém podílu přímých zahraničních investic (FDI). Nejvíce postiženými obory byly metalurgie, textilní průmysl a stavebnictví. Nízká úroveň zahraničních investic neumožnila větší rozvoj zaměstnanosti. Finanční krize se výrazněji nepostihla bankovní sektor. K mírnému poklesu likvidity došlo pouze u největších bank. Makedonská národní banka (MNB) vyjádřila připravenost intervenovat s cílem posílit stabilitu bankovního systému (14 bank představující 84% bankovního kapitálu je v zahraničním vlastnictví).

Vláda v reakci na globální krizi přijala dne 27.11.2008 balík opatření pro překonání hospodářské krize. Balík schválený v prosinci parlamentem obsahuje 10 opatření pomoci ekonomice a ke zmírnění dopadů finanční krize. Finanční objem opatření je 361 mil. EUR a vztahuje se především na snížení daňového zatížení, finančních odvodů právnických osob (zdravotní a důchodové pojištění) a odpisy dluhů. Zahrnuje mj. odklady plateb daňových dluhů, snižování celních sazeb u vybraných komodit a daňového zatížení u zemědělců.

Průmyslová výroba v posledních měsících r. 2008 poklesla o cca 10%. Na poklesu průmyslové produkce (zejména v metalurgii s asi 30%-ním podílem na exportu) se též podepsala krize spojená se zablokováním dodávek zemního plynu z Ruska.

Státní rozpočet v r. 2008 vykázal deficit 5,7 mld. MKD (92 mil. EUR), tj. 1,4% HDP, 0,1% méně než plánovaný deficit. Příjmy dosáhly 144,7 mld. MKD (2,4 mld. EUR), zatímco výdaje 150,4 mld. MKD (2,5 mld. EUR). Rozpočtový schodek byl výsledkem zvýšených výdajů v posledních dvou měsících r. 2008 (pro resorty ministerstva obrany, školství a Agenturu pro zahraniční investice). Ještě v říjnu byl státní rozpočet v plusu 11mld. MKD.

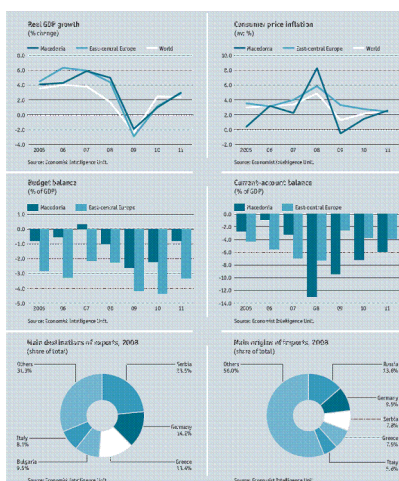
Rozpočet pro r. 2009 schválený parlamentem v prosinci 2008 počítal s deficitem 2,8% HDP (189 mil. EUR). Počítal se zvýšením příjmů o 5,9% (2,5 mld. EUR) a výdajů o 9,6% (2,7 mld. EUR). Růst příjmové části měl být založen na nepřímých daních a daních z příjmu. Největší růst výdajů byl plánován v sociálních transferech a kontrole veřejného zadlužení. Státní rozpočet je kalkuloval s plánovaným růstem HDP o 5,5% (nominálním růstem HDP o 9,2%), inflací 3,5% a zvýšením zaměstnanosti o 2,3%. Rozpočtový deficit měl být pokryt zahraničními půjčkami (Světová banka) a domácí dluh vydáním dluhopisů.

Vysoký zahraničně obchodní deficit se dále prohluboval. V r. 2008 deficit dosáhl rekordních 2,873 mld. USD (pokrytí dovozů z 58%). Objem zboží výměny se zahraničím vzrostl o 26%, přičemž vývoz činil 3,978 mld. USD a dovoz 6,952 mld. USD (statistiky za rok 2009 zatím nejsou k dispozici). Vývoz byl založen na exportu fero-niklových slitin a výrobků z ocele (válcované plechy) a oděvů, největší položky v dovozu tvořily surová nafta, elektřina, železo a ocelové výrobky a osobní motorová vozidla.

Největším obchodním partnerem jsou ČS EU (59,5% vývozu a 48,1% dovozů). Země západního Balkánu jsou druhým nejvýznamnějším exportním trhem Makedonie (35,5% vývozu). V dovozech druhé pořadí zaujímají rozvojové země (30,8% dovozů). Největšími obchodními partnery v r. 2008 byly Srbsko, Německo, Řecko, Rusko a Itálie (dohromady 49,8% obchodní výměny). Významným exportním trhem se stalo sousední Kosovo. Objem zboží výměny v r. 2008 dosáhl 270 mil. EUR s výrazným pozitivním saldem ve prospěch Makedonie.

Klesaly přímé zahraniční investice a řada zahraničních investorů, kteří již podepsali smlouvu s vládou o vstupu do volných ekonomických zón nebo dalších investičních projektů odložili svoje rozhodnutí. FDI za rok 2008 pokryly cca 74% deficitu platební bilance.

Vývojové tendence makedonského hospodářství

Zdroj: The Economist

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

	2004	2005	2006	2007	2008
HDP (mil. USD)	5368	5633	6218	7559	9797,0
HDP na osobu (USD)	2278	2380	3048	3696	4779,9
Reálný růst HDP (%)	4,1	3,8	3,1	5,1	5,3
Inflace (průměr v %)	-0,4	0,5	3,2	2,3	8,3
Nezaměstnanost (%)	37,2	36,5	35,9	34,8	33,9
Vývoz (mil. USD)	1672	2039	2400,71	3356,2	3978,2
Dovoz (mil. USD)	2785	3330	3762,71	5227,6	6851,7
Bilance běžného účtu (mil. USD)	-415	-319	-23,73	-37,6	-1032,4
Bilance finančního účtu (mil.USD)	156	87	14,98	56,5	1102,8
Deviz.rezervy (bez zlata-mil.USD)	986	1093	1726,99	2057,0	1991,7
Zahraniční dluh (mld. USD)	1957	2165	2410,76	2592,9	4838,5
Devizový kurz (EUR/mak.denár)	61,3	61,3	61,19	44,7096	41,86
Saldo státního rozpočtu (v %HDP)	0,0	-0,5	-0,6	0,6	-0,9

	2004	2005	2006	2007	2008
HDP (mil. EUR)			4957	5525	6694,6
HDP na osobu (EUR)			2430	2701	3266,3
Reálný růst HDP (%)	4,1	3,6	3,1	5,1	5,3
Inflace (av; %)	-0,4	0,5	3,2	2,3	8,3
Nezaměstnanost (%)	37,2	36,5	35,9	34,8	33,9
Vývoz (mil. EUR)			1906,20	2446,4	2689,2
Dovoz (mil. EUR)			2987,68	3795,0	4643,4
Bilance běžného účtu (mil. EUR)			-18,90	-25,2	-720,4
Bilance finančního účtu (mil. EUR)			11,5	43,1	752,3
Deviz.rezervy (bez zlata-mil. EUR)	716,9	1122,9	1311,31	1400,1	1361,0
Zahraniční dluh (mld. EUR)			1830,49	1894,7	3306,3

Devizový kurz (EUR/mak.denár)			61,19	61,1847	61,27
Saldo státního rozpočtu (v %HDP)	0,0	-0,5	-0,6	0,6	-0,9

Zdroje: Makedonský statistický úřad, Ministerstvo financí a Národní banka RM

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Národní hospodářství

Ve struktuře národního hospodářství hrají hlavní úlohu obory, které neprodukují sofistikovanější výrobky, náročné na používání vyspělých technologií a vzdělanost pracovníků. Hlavní podíl v národní ekonomice mají zemědělství a textilní průmysl, které dávají obživu největšímu počtu praceschopného obyvatelstva. Dalšími významnými obory jsou energetika a stavebnictví. Vzhledem k propadu průmyslové výroby a tradiční inklinaci obyvatel je nepostradatelným tvůrcem národního produktu obchodní činnost, jejíž podíl na HDP převyšuje 50 %.

4.3.1. Textilní průmysl

Textilní průmysl se na průmyslové výrobě podílí 9 % a je největším zaměstnavatelem (15%). Textilní průmysl byl jedním z oborů, které byly intenzivně podporovány při industrializaci země. Z tohoto období se uchovaly značné výrobní kapacity, které dnes velmi obtížně nacházejí své uplatnění. Textilní průmysl byl regionálně směřován hlavně do okolí východomakedonského města Štip (podnik Astibo), západního Tetova (Teteks) a jižního Ochridu (Oteks). Převážná část dříve instalovaných výrobních linek byla získána formou nákupů zahraničních licencí. Ty ovšem s postupem času technologicky zaostávaly.

Výrobní náplň je dnes téměř úplně naplňována prací ve mzdě, hlavně pro odběratele ze zemí západní Evropy. V Makedonii/FYROM tak zůstává pouze necelých 10 % vyrobeného zboží. Během posledních tří let vzniklo v zemi více než 400 převážně malých firem (rodinné podnikání apod.), z nichž mnohé nepřežily důsledky světové hospodářské krize.

Neexistence výroby textilních surovin v zemi je důvodem toho, že téměř veškeré suroviny k dalšímu zpracování jsou dováženy ze zahraničí.

Vzhledem k nedostatečné ochraně domácího trhu před dovozy nízké kvality a nízkých cen ze zemí jihovýchodní Asie ztrácí domácí výrobci konfekce i podíl na domácím trhu.

4.3.2. Energetika

Podíl energetického sektoru na průmyslových tržbách tvoří 14,1 %. Největší podíl až do r. 2006 měl státní energetický monopol „**Elektrostopanstvo na Makedonija**“ (ESM), který soustřeďoval dobývání surovin, výrobu, přenos i distribuci elektrické energie. Tento gigant zaměstnával cca 9.000 zaměstnanců. V r. 2005 bylo ESM v souvislosti s jeho privatizací rozděleno na tři části: výrobu **Elektrarni na Makedonija - ELEM**, operátora trhu **MEPSO** a distribuci **ESM - Distribucija**.

Společnost ESM Distribucija, která obsluhuje 721 tis. koncových zákazníků a ročně prodá 4,4 TWh elektřiny, byla formou mezinárodního tendru privatizována a jejím vlastníkem se v r. 2006 stal rakouský EVN, který s nabídkou 220 mil. EUR předstihl v pořadí druhý ČEZ (180 mil. EUR). Součástí AD ESM Distribuce je 11 malých vodních elektráren s celkovou instalovanou kapacitou 38 MW (část zmíněných vodních elektráren má do r. 2013 v koncesi česká společnost Hydropol).

Makedonie dováží téměř 30% elektrické energie ze zahraničí. Ministerstvo hospodářství uvažuje o nových energetických zdrojích (tenčí se zásoby uhlí) a cestách, jak zajistit energetickou soběstačnost. Alternativními řešeními jsou: otevření nového uhelného dolu Brod – Gneotino na hranicích s Řeckem,

dovoz lignitu z Řecka, přechod na plynofikaci nebo společná makedonsko-albánská investice do výstavby TE na Kosovu.

Páteří makedonského elektrárrenství jsou tři tepelné elektrárny (REK Bitola a TE Oslomej – uhlí, TEC Negotino – mazut) o celkovém instalovaném výkonu 1,062 MW. Vodní elektrárny generují 426 MW. Přenos elektrické energie je zajištěn rozvodnou sítí s napětím 400 kV (366 km), 220 kV (165 km) a 110 kV (1.600 km). Interkonekce je zajištěna dálkovodem 400 kV na Řecko.

Tepelné elektrárny (TE) převážně uhelné, zejména REK Bitola (téměř 80% kapacit TE), se podílejí na výrobních kapacitách až 70%. TE Oslomej má v porovnání s REK Bitola pouze okrajový význam. TEC Negotino (mazut) plní roli záložního energetického zdroje.

Vodní elektrárny (HE), které se podílejí na výrobních kapacitách zhruba 35% (cca 426 MW), by měly být postupně dány do koncese. V Makedonii/FYROM existuje potenciál na výstavbu asi 300 malých hydroelektráren (HE).

Ztenčující se zásoby energetického uhlí nutí vládu k otevírání nových povrchových dolů (oblast okolo Bitoly). Financování náročných projektů je zatím ne vždy jasné. Přislíbené prostředky z deblokace ruského dluhu ve výši zhruba 40 mil. USD budou podle dohody s ruskou stranou nakonec investovány do vybudování rozvodné plynovodné sítě.

Z hlediska struktury spotřeby energetických nositelů dominuje uhlí (42 %), následované ropnými deriváty (29 %) a elektrickou energií (20 %). Využití zemního plynu, geotermálních zdrojů a případně jiných zdrojů (např. dřevo) je spíše symbolické (zemní plyn, v rámci „energetického mixu“ představuje cca 4%).

Jediná rafinerie v zemi je řeckým kapitálem ovládaná rafinerie OKTA, jejíž kapacita dosahuje 2.5 mil. tun ročně.

Důležitým regionálním projektem je liberalizace trhu s elektrickou energií a vznik jednotného regionálního trhu s elektrickou energií. Státy západního Balkánu se k tomuto kroku zavázaly podpisem memoranda, jehož iniciátorem byl Pakt stability pro jihovýchodní Evropu. České podniky se podílely na rekonstrukci některých výrobních zařízení:

- Chladicí věže Praha – na opravě hladících věží elektrárny Bitola
- ZAT Příbram – na modernizaci elektrárny Oslomej.

Energetika, zejména investiční projekty zahrnující obnovu stávajících a budování nových výrobních kapacit jsou jednou z nejperspektivnějších oblastí rozvoje bilaterální hospodářské spolupráce. Makedonská vláda nemá dostatečné prostředky na financování výstavby nových energetických zdrojů, a proto vládní zdroje v zásadě nevylučují ani částečnou privatizaci společnosti ELEM, které by mohla být velmi zajímavou investiční příležitostí např. pro skupinu ČEZ.

Energetické zdroje

Ropa a naftové deriváty se ze 100% dováží z RF ropovodem přes Řecko (Soluň – Skopje). Nevýznamná část ropy je dovážena cisternami bulharskou společností Něftochim Burgas (vlastníkem je LUKOIL). Distribuce, čerpací stanice jsou ve vlastnictví privátní a.s. MAKPETROL. Ruská společnost LUKOIL vlastní menší skladovací kapacity ve městě Štip a 4 čerpací stanice (plánuje výstavbu dalších čerpacích stanic) a jedná o možnosti privatizace chemického podniku OHIS ve Skopji.

Zemní plyn, který v rámci „energetického mixu“ představuje asi 4%, se dováží z RF magistralním plynovodem přes BG. Magistralní plynovod na trase Kriva Palanka – Kumanovo – Skopje (98 km) o kapacitě 800 mil. m³ je z 50% majetkem státní společnosti GAMA a z dalších 50% jej vlastní makedonská a.s. MAKPETROL. Ruské společnosti (GAZPROM a další) mají zájem o připravovanou plynofikaci a společný projekt teplárny TE-TO ve Skopji (s makedonskou firmou Toplifikacija). Další plynofikaci země brání vleklý spor o vlastnictví makedonské části plynovodu mezi společností Makpetrol a vládou. Na plynofikaci Skopje přitom již Řecko, prostřednictvím Řeckého plánu na ekonomickou rekonstrukci Balkánu, přislíbilo finanční prostředky.

Pevná paliva se v rozhodující míře podílejí na výrobě elektrické energie a pokrývají velkou část energetické potřeby průmyslových podniků. Větší část povrchových dolů je ve státním vlastnictví –

společnost ELEM (Suvodol u Bitoly, Oslomej, Drimkol Lignit, Brik Berovo a nově otevřená těžební lokalita Brod Gneotino). Menší část dolů byla privatizována.

4.4. Stavebnictví

Podíl stavebnictví na tvorbě HDP tradičně dosahuje 5–7 % a pracuje v něm 27.000 lidí. Roční obrat odvětví je asi 400 mil. USD, zajímavou zvláštností je skutečnost, že 20-25 % z celkových tržeb získávají makedonské podniky ze stavebních zakázek v zahraničí.

Místní firmy v minulosti pracovaly i na území ČR, kde především v 80. letech 20. století v rámci vypořádání státem řízených barterových obchodů vybudovaly několik velkých objektů, mj. např. Fakultní nemocnici v Motole. I v dnešní době jsou některé makedonské stavební firmy aktivní v zahraničí, především v RF či na Ukrajině při výstavbě dálniční sítě. Stavebnictví také představuje hlavní nabídku na zapojení se do obnovy Iráku, kde Makedonie/FYROM, po aktivní podpoře spojencům při jejich vojenských operacích, očekává vstřícnost při udělování zakázek při obnově země.

Vzhledem k předimenzované nabídce velkých společností trpí stavební firmy chronickým nedostatkem domácích zakázek, které se dnes soustřeďují spíše na soukromou výstavbu jednotlivců. Malý zájem zahraničních investorů nutí makedonské stavitele intenzivněji vyhledávat zakázky v zahraničí a často až k cenovému podbízení.

Ve spojitosti s výstavbou dopravních koridorů a obnovou silniční a železniční sítě by makedonský trh mohl představovat atraktivní destinaci i pro české stavební podniky a další výrobce. České stavební firmy by mohly mohou nabídnout vedle zajištění financování též moderní speciální zařízení a stavební techniku, kterou makedonské firmy z důvodů špatné ekonomické situace nedisponují.

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Makedonie/FYROM je tradičně považována za zemědělskou zemi. Několikeré pokusy komunistického režimu o rozvoj průmyslu na úkor zemědělství nebyly úspěšné a s jejich následky se země dodnes nevyrovnala. V 60. letech byl venkov v zájmu nastoupené industrializace uměle vysídlován a některé vesnice i celé oblasti, zvláště ve východní a jižní části země, byly a dodnes jsou vylidněny.

Makedonie/FYROM je díky geografické poloze (200 až 240 slunečních dní v roce) předurčena k pěstování širokého spektra zemědělských plodin od ovoce, zeleniny, vinné révy, rýže až po podzemnici olejnou a jiné průmyslové plodiny. Podíl zemědělství na tvorbě HDP však stále klesá. V minulých letech dosahoval stabilně 17 až 21 %, nyní představuje 11 – 14% HDP. Přesto zemědělská výroba nadále zůstává jedním z nejdůležitějších sektorů národní ekonomiky, když její podíl na tvorbě HDP dosahuje společně s navazujícím zpracovatelským průmyslem téměř 30 % HDP.

Zemědělská produkce se realizuje na ploše 1,3 mil. ha. Aktivně je obhospodařováno 0,57 mil. ha, z toho 0,47 mil. ha orné půdy, 0,03 mil. ha vinic, 0,02 mil. ha ovocných sadů a 0,05 mil. ha luk. Zbýlých 0,73 mil. ha připadá na pastviny. Zavláčovací systém je k dispozici pouze na 120 tis ha půdy, což zdaleka neodpovídá potřebám.

Makedonie je ze zemědělského hlediska rozdělena do šesti základních oblastí (rajonů): Istočen, Mediteranski, Skopsko-kumanovski, Pelagonijski, Zapadni a Golemo ezerski.

Zemědělské závody a družstva obhospodařují 0,76 mil. ha, individuální hospodáři obdělávají 0,54 mil. ha zemědělské půdy. Asi 0,99 mil. ha pokrývají lesy a 0,33 mil ha močály a bažiny.

V zemědělství pracuje přibližně 91 tis. obyvatel. Tento počet se však přes veškeré snahy vlády, jako je například možnost bezplatného pronájmu státní půdy pro zemědělské účely, snižuje.

4.5.1. Rostlinná výroba

Makedonští zemědělci, vzhledem k obtížným hydrotermickým podmínkám, záměrně neosévají veškeré plochy, které mají k dispozici. Výjimkou nejsou vynucené intervenční nákupy pšenice v zahraničí s cílem zajištění cenové dostupnosti základních potravinářských výrobků, především chleba.

Země má tradičně přebytek rýže, která se pěstuje především ve východních regionech Kočani, Vinice a její přebytky vyváží do sousedních zemí. Patrná je snaha o lepší zpracování této suroviny, směrem k vyšší kvalitě nabídky (dětská výživa, lahůdkářství).

4.5.2. Průmyslové plodiny

Tabák, jehož produkce živí zhruba 35 000 rodin-pěstitelů a dalších 3 600 lidí ve zpracovatelském průmyslu, je mezi průmyslovými kulturami jednoznačně dominantní. V zemi působí tři výrobci cigaret, z jejichž roční produkce 17 000–20 000 tun cigaret se přibližně polovina vyváží do zahraničí. Toto odvětví ročně z vývozních operací utrží kolem 75 mil. USD.

4.5.3. Zpracování potravin

Moderní skladovací a chladicí kapacity, které dosahují 92 000 tun, představují solidní základ pro přípravu, konzervaci a uskladnění vyrobených potravin. Z důvodu malé absorpční kapacity domácího trhu vyvíjí Makedonie značné aktivity při tvorbě zóny volného obchodu na Balkáně, ve které vidí šanci pro další růst svého potravinářského vývozu. Vývoz makedonské zemědělské a potravinářské produkce ročně dosahuje úrovně 180–230 mil. USD, což odpovídá podílu 14–20 % celkového makedonského vývozu. Exportně nejvýkonnějšími položkami jsou tabák, víno a čerstvá a zpracovaná zelenina. Modernizace zpracovatelského průmyslu a jeho sladění s normami EU patří k resortním prioritám a již 264 potravinářských zpracovatelských podniků bylo schváleno hygienickými a veterinárními službami.

Široká nabídka sýrů podle originálních receptur, podložená dostatkem kvalitních surovin z početných ovčích stád, může rozšířit strukturu makedonské potravinářské nabídky pro české odběratele. Také masné výrobky mohou být předmětem zájmu českých obchodníků; s ohledem na vstup ČR do EU je pozitivní, že již 8 jatečních závodů disponuje certifikátem, umožňujícím vývozy na trhy EU. Podle názoru ZÚ Skopje je třeba také obrátit pozornost na potenciálně perspektivní možnost dovozů do ČR některých (ovocnářských) polosurovin: hluboce zamražené ovoce vč. lesního a zeleniny, jablečné či jahodové pulpy, zahuštěné ovocné sirupy (sukusy) a také rajčatového protlaku a kečupů.

Země disponuje zpracovatelskými kapacitami na zpracování 100 000 tun zeleniny, z toho je využíváno cca 30 %. Mezi dominantní výrobky patří: rajčatový protlak, dušená zelenina, kečupy, nakládané okurky, nakládaná řepa a žampiony.

Růst produkce je realizovatelný při zajištění nových investic do technologie výroby, které by také měly zvýšit šance na vývoz mražené, sušené a konzervované zeleniny.

Z krmných plodin jsou v zemi pěstovány vojtěška (108 tis. t), jetelina (11 tis. t), vlní bob (9 tis. t), krmná kukuřice (54 tis. t) a krmná řepa (6 tis. t).

4.5.4. Ovocnářství

Celková plocha pro ovocnářské účely představuje 16 300 ha. Ze sklizeného ovoce se cca 24 tis. tun dále zpracovává na: jablečné koncentráty, kandované ovoce, džemy a marmelády.

4.5.5. Výroba nápojů a vinařství

Několik místních pivovarů je schopno ročně vystavit 700 – 950 tis. hl. V oblasti nealkoholických nápojů se v zemi vyrábí široká škála minerálních vod, ovocných džusů i limonád, a to syčených i nesyčených.

Nejvíce zastoupenými odrůdami červeného vína jsou: Vranec, Cabernet Sauvignon, Merlot, červené burgundské. Bílá vína jsou zastoupena odrůdami Chardonnay, Sauvignon a Smederevka.

Vinařství je obor, který je spojen nejen s ekonomickým efektem jednotlivých výrobců, ale má hluboké vazby na historický a kulturní rozvoj celé země. Makedonské zpracovatelské závody ročně zpracují a vyrobí asi 2,5 mil. hl. vína ročně. Makedonie ročně do EU vyveze 600 – 700 tis. hl. vína, makedonští vyjednavací se pravidelně snaží dosáhnout zvýšení dovozních kvót na trhy zemí EU. Dle informací EK však nejsou současné koncese makedonskou stranou plně využívány, což je zřejmě důsledkem restrukturalizace vinařského sektoru a nepříznivých klimatických podmínek.

4.5.6. Chovatelství

V zemi funguje 43 jatečních závodů, z nichž 8 vlastní certifikáty, umožňující vývoz na trhy EU. Masný průmysl se dynamicky rozvíjí, za posledních 10 let bylo zprovozněno 21 nových závodů na zpracování masa. Celková kapacita masného průmyslu činí více než 15 000 tun hotových výrobků ročně. Země je vývozcem kvalitního jehněčího masa, největším odběratelem z celkem 2 000 exportovaných tun nejvíce odebírá Itálie (1 750 tun).

4.6. Služby

Oblast služeb je neprávem opomíjena i když její podíl na tvorbě HDP se zvyšuje. Nejvíce zastoupeny jsou služby v pohostinství. Bohužel i v této oblasti stále chybí přesná zákonná regulativa, včetně sankčních opatření. Úroveň ubytovacích i restauračních zařízení se sice zvyšuje, ale ve většině případů je jen těžko srovnatelná s úrovní evropskou.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

4.7.1. Silniční doprava

Tento segment dopravy dnes činí páteř veškeré vnitrostátní, ale i zahraniční dopravy. Kamionová doprava realizuje většinu makedonského exportu. Bohužel větší část vozového parku je zastaralá. V posledních letech se podařilo zrychlit celní řízení a rozšířit průchodnost makedonských hraničních přechodů.

4.7.2. Letecká doprava

Jediný národní letecký přepravce, letecká společnost MAT, v roce 2009 zkrachoval. Makedonie disponuje dvěma mezinárodními letišti (Skopje, Ochrid), přes která se realizuje veškerá letecká doprava. I když se počet přepravených cestujících i nákladu každoročně zvětšuje, jsou kapacity obou letišť omezené. Letiště v Ochridu v roce 2004 prošlo částečnou technickou rekonstrukcí. Podobná a rozsáhlejší rekonstrukce je zapotřebí ve Skopje. V březnu 2010 má turecká společnost TAV zahájit dlouhou odkládanou rekonstrukci a modernizaci obou letišť, která by měla být ukončena asi za dva roky.

4.7.3. Železniční doprava

Působí pouze v omezeném rozsahu. Zemi chybí železniční propojení na sousední Bulharsko i Albánii. Tomuto propojení se dává velké priority, neboť má být součástí dopravního koridoru č. VIII. Makedonie však z vlastních finančních prostředků není schopna v krátké době výstavbu železnice směrem na Bulharsko, ale i Albánii ukončit (očekává finanční pomoc z přístupových fondů EU). Průchodné je jen železniční spojení do Řecka a Srbska. Vláda zvažuje restrukturalizaci železnic a jejich zefektivnění. Ty jsou však závislé na finančních zdrojích, kterých je v současnosti nedostatek.

4.7.4. Energetika

Společnost ESM byla od 1.1.2005 rozdělena na dvě akciové společnosti: Energetický podnik AD ESM (výroba, distribuce a zásobování elektrickou energií) a AD MEPSO (operátor energetického trhu). Následně pak ESM bylo rozděleno na distribuci ESM Distribucija, jejímž vlastníkem se v r. 2006 stal rakouský EVN, a výrobu Elektrarni na Makedonija (ELEM). ELEM sdružuje většinu výrobních kapacit (TE a HE). Malé HE by měly být z větší části dány do koncese. Země má potenciál na výstavbu přes 300 malých HE. Vysokonapěťovými dálkovody je Makedonie propojena se Srbskem a Černou Horou, Řeckem a Bulharskem. Přenosová síť má tři úrovně: 380, 220 a 110 kV.

Energetická bilance (v Gwh):

- výroba: vodní elektrárny	1.227.039
tepelné elektrárny - uhlí	5.470.281
tepelné elektrárny - topný olej	35.486
- dovoz:	72.407

Jedinou ropnou rafinerií - OKTA v březnu 1999 zakoupila řecká společnost Hellenic Petroleum, která nyní vlastní 54% akcií. Země nemá vlastní zásoby ropy, rafinerie je od roku 2002 napojena na ropovod z Řecka a část ropy je dodávána i po železnici z řecké Soluně.

V Makedonii/FYROM není žádná jaderná elektrárna.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Po překonání hluboké krize v roce 2001 se na jaře 2002 konala v Bruselu donátorská konference věnovaná obnově a rekonstrukci Makedonie, která přislíbila na rozvoj země dary a úvěry ve výši 325 mil.USD.

Řada zemí, např. USA, Nizozemí, Kanada, Dánsko, Itálie, Japonsko, Norsko, Německo, Velká Británie, Rakousko, Švýcarsko, poskytuje Makedonii bilaterální pomoc ve formě technické podpory transformaci podniků v souvislosti s hospodářskou restrukturalizací.

Forma zahraniční pomoci se mění, v průběhu let došlo k posunu od klasických forem humanitární pomoci k sofistikovanějším formám spolupráce (projekty, studie proveditelnosti, ekologie aj.). V současné době pomoc poskytují především státy EU, USA a mezinárodní organizace. Země začala čerpat také rozvojové prostředky EU z fondů IPA.

Pomoc České republiky probíhala v letech 1999 - 2006 (blíže kapitola 7.7.) a soustředila se na oblasti, které jsou specifikovány jako tzv. sektorové priority ČR: životní prostředí, energetika a další infrastruktura (doprava).

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

(Poznámka: podle bulletinu MF MK, uvedené sumy jsou v mld. MKD)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Příjmy	68.257	77.264	81.749	108.635	144.706	153.215
Výdaje	63.743	67.090	81.749	112.029	150.371	164.797
Saldo	4,514	10,174	0	-3.394	-5.665	-11.582
% HDP	0,0	-0,5	-0,6			

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Vnější finanční pozice země je relativně křehká, platební bilance vykazuje každoročně záporné saldo, což zvyšuje nároky na zajištění peněz z vnějších zdrojů. Deficity obchodní bilance se nedaří nahrazovat ani přílivem zahraničních investic, ani postupně vysychajícími finančními toky od zahraničních donátorů. Vláda je proto velmi opatrná v otázce dalšího zadlužování země. V posledních letech 20. století (1996 – 1998) se deficit pohyboval v rozmezí 6–8 % HDP. Snížení na úroveň 1 – 2 %, kterého se podařilo dosáhnout v období 1999 – 2000, však bylo pouze dočasné. Negativní ekonomické trendy, které byly přímo spojeny s vypuknutím bezpečnostní krize v roce 2001, deficit znovu prohloubily na 6 – 8 %.

	2004	2005	2006	2007	2008
Bilance běžného účtu (mil. EUR)	-415	-319	-1360	-25,2	-343
Bilance finančního účtu (mil. EUR)	156	87	186	43,1	594
Devizové rezervy (bez zlata - mil. EUR)	986	1093	1417	1400,1	1774

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Zahraniční zadlužení země v r. 2008 dosáhlo 3,3 mld. EUR. Ve struktuře dluhu nedošlo k výraznějším změnám a více než polovinu zahraničního dluhu tvoří závazky vůči multilaterálním věřitelům (IDA, IBRD, EIB, EU a EBRD). Bilaterální věřitelé mají podíl 9,5% a privátní 40,4% /z toho 21,1% jsou euro-dluhopisy/.

Z analýzy MMF vyplývá nutnost co nejrychlejšího přesunu od úvěrování ze zahraničí k domácím zdrojům (vládní dluhopisy, nominované v domácí měně, apod.). Příjmy z privatizace jsou totiž minimální a s jejím očekávaným ukončením v brzké době vyschnou úplně. Finanční výpomoc zahraničních donátorů,

kteří Makedonii pomáhali bezprostředně po vypuknutí bezpečnostní krize, již prakticky skončila. Je tedy pravděpodobné, že vláda bude muset zvážit žádost o restrukturalizaci svých dluhů.

	2005	2006	2007	2008	2009 (odhad)
Zahraniční dluh (mld. EUR)	2,0	2,2	2,6	3,3	3,4

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Bankovní sektor MK byl privatizován. Od dubna 1992, kdy byla zavedena po osamostatnění země vlastní makedonská měna, prodělal podstatné změny. Zákon o bankách a spořitelnách z května 1993 stanovil pravidla pro zakládání bank, mj. minimální základní kapitál ve výši 1,5 mil. USD pro banku, která provádí pouze tuzemský platební styk, resp. USD 4,5 mil. pro banku, která má oprávnění provádět operace se zahraničím. Tyto částky byly změnou zákona z dubna 1996 zvýšeny na 3,5 mil. USD, resp. 11 mil. USD. V roce 1996 byl založen "pojistný fond vkladů", jehož akcionáři se staly všechny banky a spořitelny.

V zemi působí 18 obchodních bank. Podle odborných studií se jedná o nadměrné množství peněžních ústavů, dochází proto ke slučování, ale také k uzavírání.

Největšími obchodními bankami jsou **Stopanska banka** (řecký kapitál), **Komercijalna banka** (makedonští vlastníci, 8%-ní podíl EBRD), **NLB Tutunska banka** (slovinský vlastník), **Ohridska Banka** (Société Général), Stopanska Banka-Bitola, Uni Banka, atd. Všechny uvedené banky mají své pobočky v regionálních centrech země. Z hlediska českého vývozu jsou první čtyři uvedené banky zcela přijatelné pro pojištění EGAP /resp. financování vývozu prostřednictvím ČEB/.

5.5. Daňový systém

Vláda N. Gruevského zahájila po volbách v r. 2006 rozsáhlou daňovou reformu, jejímž základem je zavedení rovné daně ze zisku právnických osob a příjmu fyzických osob ve výši **12% od 1.1.2007** a od **r. 2008 ve výši 10%**. Výrazné snížení daňového zatížení, na základě kterého se MK stala zemí s nejnižšími daněmi v Evropě, je jen součástí balíku opatření, jejichž cílem důsledná ekonomická reforma, především pak nastartování ekonomického růstu založeného na přílivu zahraničních investic.

Daňové sazby:

a) přímé daně:

- korporativní daň /ze zisku/ 10 % ze zdanitelného zisku (předtím činila 12%)
- 0 % (u reinvestovaného zisku)
- z příjmu fyzických osob 10 % (předtím činila 12%)
- ve volných ekonomických zónách a technologických parcích je základní sazba daně z příjmu snížena o 50% a investor osvobozen od jejího placení po dobu 5 let

b) nepřímé daně: DPH (= DDV):

- všeobecná: 18 %
- snížená 5 %

DPH (DDV = danok na dodadena vrednost) byla v MK zavedena k 1. dubnu 2004.

Od daně z přidané hodnoty jsou zcela osvobozeny:

- prodej a pronájem budov a bytů (vyjma prvního prodeje, uskutečněno do 5 let od doby výstavby);
- poštovní služby;
- bankovní, finanční služby a služby pojišťoven;
- kulturní služby, poskytované veřejnými institucemi;

-
- zdravotní a vzdělávací péče;
  - mezinárodní osobní doprava.

Spotřební daň činí 5 - 130% podle druhu výrobku.

Odkazy na další informace:

www.finance.gov.mk Ministerstvo financí

www.ujp.gov.mk Správa veřejných příjmů

www.customs.gov.mk Celní správa

www.mse.org.mk Makedonská burza cenných papírů

www.sec.gov.mk Komise pro cenné papíry

www.stat.gov.mk Státní statistický úřad

6. Zahraniční obchod země

Zahraniční obchod je trvale deficitní. Nedostatek vlastních energetických surovin, předimenzování výrobních kapacit těžkého průmyslu na úkor produkce spotřebního zboží, nízká absorpční kapacita domácího trhu (malý objem trhu i nízká koupěschopná poptávka) a slabá ekonomická výkonnost sousedních zemí, to všechno negativně ovlivňuje strukturu makedonské nabídky i poptávky.

Vzhledem ke vstupu země do WTO (2003) a plnění podmínek, vyplývajících ze Stabilizační a asociační dohody s EU se makedonská ekonomika potýká s řadou výzev. Členství ve WTO sice zjednodušuje přístup makedonského zboží na zahraniční trhy, zároveň však liberalizace zahraničního obchodu vede k nárůstu konkurence na domácím trhu. Ratifikací přístupové balkánské regionální dohody volného obchodu **CEFTA 2006** ze strany BaH (22.11.2007) byla zahájena liberalizace obchodu v regionálním měřítku.

Podle statistického úřadu **objem zahraniční zbožíové výměny v r. 2008 dále vzrostl na cca 10 mld. USD. Obchodní deficit** dosáhl rekordní hodnoty **2,9 mld. USD**, přičemž makedonský **vývoz** činil cca **4 mld. USD** a **dovoz 6,8 mld. USD**. Větší část makedonského vývozu směřuje do **EU 27 (65%)** a **zemí západního Balkánu (29,5%)**. Nejvíce se dováží z EU 27 (49,5%) a rozvojových zemí (30,9%). Největšími obchodními partnery MK jsou **Srbsko, Německo, Řecko, RF a Itálie** (49,6% z celkového obrátu).

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

Zahraniční obchod	2004	2005	2006	2007	2008
Vývoz (mil. USD)	1.672	2.039	2.400,7	3.349,5	3.978,2
Dovoz (mil. USD)	2.785	3.330	3.762,7	4.979,2	6.851,7
Saldo (mil. USD)	-1.113	-1.291	-1.362,0	-1629,7	-2873,5

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Největším zahraničním obchodním partnerem ve vývozu i dovozu v r. 2008 byly státy EU (55,2%, resp. 43,9%). Důležitými trhy pro MK jsou také země bývalé SFRJ, kam směřuje celkem 32,8 % makedonského vývozu (resp. 10,6% dovozů).

tis. USD	Vývoz	2008/2007 %	Dovoz	2008/2007 %	Saldo	% podíl vývoz/dovoz
EU	2 366 858	108,4	3 294 165	127,3	-927 307	59,5/48,1
EFTA	17 544	153,8	297 396	252,0	-279 852	0,4/4,3
Rozvinuté země	2 477 107	109,2	3 910 375	132,3	-1 433 268	62,3/57,1
Další rozvinuté země	92705	126,9	318 814	128,2	-226 109	2,3/4,7
Rozvojové země	84 191	91,8	2 112 234	130,6	-2 028 043	2,1/30,8
Země západního Balkánu	1 413 862	142,6	759 202	123,7	654 660	35,5/11,1
Nerozvinuté země	3 071	62,6	69 861	165,2	-66 790	0,1/1,0

Ostatní země	-	-	1	-	-	0,0
CELKEM	3 978 231	118,5	6 851 673	131,1	-2 873 442	100/ 100

V bilaterálním obchodním vztazích je makedonským největším obchodním partnerem Srbsko, následované SRN, Řeckem, RF a Itálií. Stejná či podobná teritoriální struktura je vlastní i ostatním zemím západního Balkánu (Srbsko, Černá Hora, BaH).

Země	Objem výměny, tis. USD	Podíl %	Vývoz tis. USD	Podíl %	Dovoz tis. USD	Podíl %	Pokrytí dovozů vývozem %
Srbsko	1 466 734	13,5	934 717	23,5	532 017	7,8	175,7
Německo	1 213 585	11,2	563 252	14,2	650 333	9,5	86,6
Řecko	1 045 826	9,7	535 000	13,4	510 826	7,5	104,7
Rusko	963 578	8,9	32 683	0,8	930 895	13,6	3,5
Itálie	703 914	6,5	321 001	8,1	382 913	5,6	83,8
Bulharsko	703 715	6,5	376 641	9,5	327 074	4,8	115,2
Chorvatsko	366 673	3,4	228 959	5,8	137 714	2,0	166,3
Čína	316 380	2,9	1 606	0,0	314 774	4,6	0,5
Švýcarsko	308 831	2,9	16 142	0,4	292 689	4,3	5,5
Turecko	300 319	2,8	31 565	0,8	268 754	3,9	11,7
Polsko	282 092	2,6	16 802	0,4	265 290	3,9	6,3
Slovinsko	268 469	2,5	65 107	1,6	203 362	3,0	32,0
Ukrajina	205 917	1,9	2 949	0,1	202 968	3,0	1,5
Holandsko	164 328	1,5	70 610	1,8	93 718	1,4	75,3
Bosna a Hercegovina	157 443	1,5	104 841	2,6	52 602	0,8	199,3
Belgie	151 310	1,4	109 214	2,7	42 096	0,6	259,4
Rumunsko	150 976	1,4	33 466	0,8	117 510	1,7	28,5
Francie	145 524	1,3	24 273	0,6	121 251	1,8	20,0
Albánie	142 429	1,3	106 773	2,7	35 656	0,5	299,5
Rakousko	142 322	1,3	22 489	0,6	119 833	1,7	18,8
Celkově	10 829 904	100,0	3 978 231	100,0	6 851 673	100,0	58,1

6.3. Komoditní struktura

Zboží	Vývoz	Struktura v %
Potraviny a živá zvířata	210,1	7,8
Nápoje, tabákové výrobky	148,8	5,5
Suroviny (bez paliv)	181,2	6,7
Fosilní paliva, maziva apod.	210,7	7,8
Zboží tříděné podle materiálu	1.075,9	40,0
Ostatní	862,5	32,1
Celkově	2.689,2	100,0

Údaje Státního úřadu pro statistiku za r. 2008 v mil. EUR.

Zboží	Dovoz	Struktura v %
Průmyslové zboží	1.244,7	26,8

Stroje a dopravní prostředky	981,1	21,1
Suroviny (bez paliv)	235,9	5,1
Fosilní paliva, maziva apod.	955,0	20,6
Ostatní	1.226,7	26,4
Celkově	4.643,4	100,0

Údaje Státního úřadu pro statistiku za r. 2008 v mil. EUR.

6.4. Dovození podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Restriktivní vývozní a dovozní opatření byla zrušena v listopadu 1996. Celní sazby upravuje Zákon o celních sazbách ze srpna 1996. Výše sazeb se pohybuje u většiny položek mezi 0 až 35%, u vybraných zemědělských produktů do 60%, celní sazby pro dovoz ropy a některých dalších základních surovin jsou nižší než 5%, pro ropné deriváty 10%. Průměrné dovozní clo činí 15%. Vývozní cla nejsou uplatňována. V lednu 1997 byly zavedením "jednotné (dovození i vývozní) celní deklarace" zjednodušeny celní formalities.

Dohodu o obchodní spolupráci Makedonie/FYROM s EU z r. 1997 nahradila v roce 2001 (9.4.) Stabilizační a asociační dohoda s EU. Vstupem do WTO v r. 2003 přijala Makedonie/FYROM i veškeré závazky z tohoto členství vzešlé.

6.5. Ochrana domácího trhu

Ochrana domácího trhu odpovídá úrovni země s přechodovou ekonomikou a je limitovaná jejím členstvím ve WTO. Zvláštní důraz je kladen na kontrolu dovozu agrárních a potravinářských produktů. Makedonské orgány se snaží o rychlé vytvoření liberálního ekonomického prostředí s tržními mechanismy. V některých snahách jsou korigovány MMF i požadavky EU.

6.6. Zóny volného obchodu

Po vstupu ČR do EU mohou čeští občané/ podnikatelské subjekty využít bezcelní kvóty, kterými je vývoz ze zemí EU do Makedonie/FYROM recipročně usnadňován (viz. Stabilizační a asociační dohoda s EU). MK podepsala 7 bilaterálních dohod o volném obchodu (se Slovinskem, Chorvatskem, Srbskem, Černou Horou, prozatímní dohodu s Kosovem, atd.), dále pak multilaterální DoVo se státy EFTA a CEFTA, což umožňuje přístup na trhy s celkově 650 mil. spotřebiteli.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Mezi oběma zeměmi existuje solidní **smluvní základna** pro rozvoj hospodářských a ekonomických vztahů. Vzájemná obchodní výměna v posledních dvou letech dynamicky roste. Obrat ve zbožové výměně dosáhl v r. 2008 objemu 54,8 mil. EUR, přičemž český vývoz vzrostl na 54 759 tis. EUR.

7.1. Smluvní základna

Obchodní dohoda mezi Makedonií a Českou republikou, podepsána dne 19.9.1997 v Praze a vstoupila v platnost dne 10.12.1997 (v r.2003 byla z české iniciativy vypovězena; její platnost zanikla automaticky vstupem ČR do EU).

Současné vzájemné obchodní vztahy jsou upraveny na základě platných bilaterálních dokumentů uzavřených mezi EU a Makedonií, t.j. Stabilizační a asociační dohodou (SAD). Tato dohoda byla členskými zeměmi EU ratifikována v lednu 2004. SAD plně liberalizuje vývoz makedonského zboží do EU, kromě živého skotu, hovězího masa, výrobků z ryb, ovoce, zeleniny a vína. U dovozu z EU se MK zavázala postupně odstranit celní sazby dle harmonogramu pro jednotlivé výrobky v horizontu 10 let. Dohoda o zamezení dvojího zdanění byla podepsána 21.6. 2001 a vstoupila v platnost dne 19.5.2002.

V roce 2005 byla vzájemnou dohodou ukončena platnost Dohody o spolupráci ve veterinární oblasti z r. 1965 a česká strana vypověděla Dohodu mezi vládou ČR a vládou SFRJ o spolupráci na úseku ochrany rostlin z r. 1965.

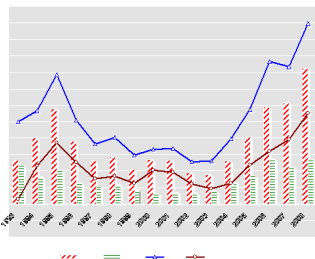
Dohoda o podpoře investic (2001) a vstoupila v platnost v srpnu 2002. V r. 2005 ČR z důvodu nutnosti harmonizace Dohody o ochraně a podpoře investic s právem EU navrhla změnu několika článků. příslušný pozměňovací protokol byl na české straně schválen na podzim 2009, MK strana schválení zatím nepotvrdila

Dne 8.12.2006 byly ve Skopji vyměněny ratifikační listiny ke Smlouvě mezi ČR a MK o sociálním zabezpečení ze 7.10.2005. Smlouva tak vstoupila v platnost ke dni 1.1.2007. Za zásadní změnu, kterou Smlouva přináší, je třeba považovat úpravu v oblasti zdravotní péče, která vychází z principu zachování nároku na poskytnutí nezbytné zdravotní péče při pobytu na území druhého státu. Náklady však oproti minulosti již nenese stát, ale zdravotní pojišťovna pojištěnce.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

Obchodní výměna ČR – Makedonie/FYROM (v tis. EUR):

	Vývoz		Dovoz		Obrat		Saldo
	pořadí	EUR	pořadí	EUR	pořadí	EUR	
2004	13 049	75.	6 767	84.	19 816	80.	6 282
2005	20 296	71.	8 483	85.	28 779	79.	11 813
2006	29 620	63.	13 638	73.	43 258	69.	15 982
2007	30 692	69.	10 998	83.	41 690	75.	19 694
2008	41 218	65.	13 541	77.	54 759	69.	27 677
2009/I-IX	28 180	71.	8 394	79.	36 574	73.	18 786

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Mezi hlavní vývozní komodity ČR patří: motorová vozidla, traktory, reaktory, kotle, elektrické přístroje, čistící a prací přípravky, sklo a skleněné výrobky, cukr a cukrovinky, potraviny živočišného původu, papír, karton, lepenka.

K hlavním dovozním komoditám ČR patří: železo a ocel, výrobky ze železa a oceli, nápoje, lihoviny, tabák a tabákové výrobky, oděvy a oděvní doplňky, textilie pletené, dopravní zařízení, zelenina, ovoce, zinek a výrobky ze zinku.

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

- Jako perspektivní odvětví se jeví zejména **oblast energetiky** - výstavba nových a rekonstrukce stávajících energetických zdrojů, především vodních elektráren. Za posledních 13 let nebyl dán do provozu žádný nový energetický zdroj a více než 30% elektrické energie MK dováží ze zahraničí.
- Plynofikace MK (jen 15% využití magistralního plynovodu).
- Spolupráce při **budování dopravní infrastruktury, zejména pak koridorů X a VIII**, obnova stávající a budování nové dálniční a železniční sítě (vláda preferuje formu koncesí).
- **Systémy městské dopravy** (hlavní město Skopje zvažuje o zavedení tramvajové dopravy) a **ekologické projekty** (odpadové hospodářství a ochrana vodních zdrojů - naprosto nevyhovující současná situace musí být řešena v kontextu sbližování s EU).
- Developerské projekty (budování rezidentních čtvrtí, kancelářských a obchodní prostorů, zdravotních zařízení a další komunální infrastruktury), stavebnictví je v gesci MD MK.
- Makedonská vláda označila některá další národohospodářská odvětví, do nichž má zájem přilákat zahraniční kapitál: **zemědělství, zpracovatelský /potravinářský/ průmysl, výroba součástek pro automobilový průmysl, informační technologie, vzdělání a zdravotní péče.**

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

ZÚ nedisponuje informacemi o česko-makedonském společném podniku, který by v zemi působil. Většina českých subjektů využívá místních zástupců nebo obchodních partnerů. Tak je tomu i v případě zastoupení společnosti Škoda Auto (místní zástupce – importér společnost Porsche Makedonija) či společnosti Hydropol, která má v koncesi malé vodní elektrárny.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

V souladu s dlouhodobou závislostí Makedonie/FYROM na dovozech a vzhledem k omezeným finančním zdrojům velkých dovozců, registruje ZÚ Skopje především zájem malých a středních importérů - zejména soukromých obchodních firem - o dovoz široké zbožové palety. Zájem se soustřeďuje především na strojní zařízení pro potravinářský průmysl i pro další průmyslová odvětví, na tzv. repromateriály, tj. výrobní vstupy k dalšímu technologickému zpracování, i na spotřební zboží. Pokračuje

poptávka i po mléčných produktech, zejména sušeném mléku, a po chemikáliích. Je zájem o dovoz stavební oceli a dalších hutních výrobků - trubek, plechů, konstrukčních materiálů.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

V rámci Programu hospodářské obnovy a stabilizace zemí JV Evropy vláda ČR alokovala svým usnesením z roku 1999 částku 2 mld. Kč s užitím na materiální pomoc a podnikatelskou angažovanost v regionu jihovýchodní Evropy. V MK byl v rámci tohoto programu realizován projekt „Díly pro dokončování dopravníku pro povrchový důl Oslomej“ v hodnotě 2,9 mil. Kč.

ČR poskytla v roce 2003 částku 2 mil. Kč na projekt rozvojové pomoci „Budování kapacit pro zavádění čistší produkce“ jehož realizátorem bylo České centrum čistší produkce (ČCCP) a UNIDO. Celková výše českého rozvojového příspěvku byla 8 mil. Kč. Projekt byl zaměřen na uplatnění nových ekologických technologií do výroby kabelů.

Druhým projektem rozvojové pomoci bylo „Budování kapacit ekomanagementu“. Realizátorem této akce, která byla zahájena v roce 2004 a ukončena v květnu 2005, bylo České ekologické manažerské centrum. Cílem programu seminářů bylo předávání českých zkušeností z oblasti zavádění EMS (mezinárodních standardů ISO 14001). Na organizaci seminářů eko-managementu byla vyčleněna suma 15 tis. EUR /na jednu zemi/. Celý projekt byl určen pro čtyři země a to mimo Makedonii/FYROM ještě BaH, SČH a Ukrajinu.

Dalšími dvěma projekty z oblasti ekologie a vodního hospodářství realizovanými společností HYDROPROJEKT byly „Generální plán zásobování města Kočani pitnou vodou“ a „Zlepšení životního prostředí v povodí řeky Bregalnica“ (objem 2,2 mil. Kč). Druhý projekt byl dokončen v r. 2006.

V r. 2006 byl schválen pouze jeden rozvojový projekt „Odstranění starých ekologických zátěží v chemickém závodě OHIS ve Skopji“.

Uvedené projekty financované z české rozvojové pomoci přispívají k rozvoji kontaktů s českými výrobci, dodavateli technologií a dalšího materiálu. V návaznosti na uvedené projekty roste zájem makedonské strany o další spolupráci. Potvrzuje se tak, že na dobré reference českých podniků lze komerčně navázat.

Vzhledem k úspěšnému postupu reforem vycházejících ze stabilizačního a asociačního procesu nebyla Makedonie začleněna mezi prioritní země pro poskytnutí naší rozvojové pomoci. ČR je dále připravena finančně a technicky podpořit některé rozvojové projekty a sdílet zkušenosti z budování investičně přitažlivého prostředí. V r. 2007 byl z finančních prostředků MZV v rámci programu „malých lokálních projektů“ realizován finanční příspěvek ve výši 495.000 Kč (více než 1 mil. makedonských denárů) na rekonstrukci ZŠ J.A.Komenského ve Skopji.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Mezi Prahou a Skopjí od května 2005 funguje pravidelné letecké spojení ČSA s četností 6x týdně. České cestovní kanceláře se zajímají o využití ubytovacích kapacit zejména v blízkosti jezera Ochrid, kulturního a církevního centra jižních Slovanů, známé m.j. působením žáků věrozvěstů Cyrila a Metoděje.

Velký zájem je o incoming turistiku do ČR.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Vzhledem k relativně malému makedonskému trhu pokrývá standardní distribuční a prodejní síť pro zboží domácí provenience i zboží z dovozu zpravidla území celého státu. U některých položek, zejména spotřebního zboží, jsou vytvořeny lokální distribuční kanály. Většinu distribučních a prodejních činností zajišťují malé a střední firmy. Velké velkoobchodní a maloobchodní řetězce jsou v Makedonii/FYROM poměrně málo zastoupeny. Zahraniční nadnárodní obchodní řetězce v zemi jsou dosud omezeny na řeckou firmu "Vero" (Veropulos), tureckou Ramstor (skupina Koç) a některé slovinské řetězce. Řídce se vyskytují rovněž metody přímého prodeje zboží typu "až do domu".

Značná část zemědělské produkce se prodává v tržnicích. Oblíbenou formou uplatnění zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci. V této oblasti je pocítována silná konkurence při hledání zastoupení zahraničního komitenta. Význam této formy uplatnění se není zanedbatelný, neboť v místních podmínkách hrají důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Zaměstnávání cizinců je méně obvyklé. Je legislativně i administrativně náročné. Místní síly se řídí makedonským právním řádem.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Při zakládání podniku ve formě stanovené zákonem jsou si makedonští a zahraniční zakladatelé před zákonem rovni. Zahraniční osoba či makedonský státní příslušník mohou získat podíl ve společnosti stejným způsobem a za stejných podmínek.

Společnost je považována za právnickou osobu po jejím zápisu do obchodního rejstříku. Pro každou zákonnou formu společnosti je zákonem stanoven postup jejího založení a registrace. Při zakládání společností se zahraniční kapitálovou účastí je vyžadován souhlas příslušného makedonského ministerstva, které řídí zahraničně-obchodní vztahy země, v případě, že:

- společnost je zcela vlastněna jedním nebo více cizími subjekty nebo jednotlivci;
- většinu vkladu vlastní cizí jednotlivci nebo subjekty.

Toto povolení příslušného ministerstva je vyžadováno rovněž v případě, že se jedná o změnu vlastnické struktury v již existující společnosti nebo kdy podíl cizí strany dosáhne většiny.

Zahraniční kapitálová účast v nově zakládané i již existující společnosti musí být zaznamenána do rejstříku zahraničních investic.

Současná vláda mimo reformy katastru vyhlásila program administrativní gilotiny („Regulatory Guillotine“), který by měl omezit byrokratické postupy a zkrátit registraci firmy na 3 a následně až 1 den.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

Nejrozšířenější formou propagace, reklamy a reklamních kampaní je využívání státních i soukromých komerčních televizních kanálů a lokálních komerčních rozhlasových stanic v pásmu FM. Periodický i občasný (účelový) tisk je rovněž hojně využíván k propagačním účelům. Využití velkoplošné

reklamy ("bill-boardů") je omezené, i když se začíná uplatňovat. Využití karoserií prostředků městské hromadné dopravy a sportovních areálů k reklamním účelům je časté. Uplatňují se i reklamní akce ve formě jednorázového či dlouhodobého sponzorování sportovních týmů a společenských událostí. V zemi existuje velký počet všeobecných reklamních a marketingových agentur nebo agentur specializovaných na jednotlivé obory reklamy.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Řešení sporů při jejich případném vzniku závisí na formulaci podmínek v obchodním kontraktu. Makedonský partner většinou trvá na jejich řešení u místních soudů.

Domácí legislativní zdroje arbitrážních postupů vycházejí z Ústavy MK, Procesního zákona o řešení sporů (SFRJ č. 4/77), Zákona o řešení obchodních sporů (SFRJ č. 43/82) a Makedonského zákona o obchodních společnostech.

S významnými firmami lze sjednat řešení případných sporů i v zahraničí podle jiného obchodního práva, např. u Arbitrážního dvora ve Vídni podle rakouského obchodního práva.

Případné české obchodní, či výrobní subjekty se zájmem o spolupráci s Makedonií, je nutně předem upozornit na zdlouhavé projednávání některých obchodních sporů, na čemž má podíl dosud pomalá justice.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Systém zadávání veřejných zakázek a jejich hodnocení řeší Zákon o veřejných zakázkách schválený makedonským parlamentem dne 26.3.2004 (viz. Službeni vesnik, č. 07-13591/1). Pokud hodnota zakázky na dodávku zboží přesáhne 400 tis. EUR nebo zakázka služeb překročí 1 mil. EUR (vždy ekvivalent v makedonských denárech/MKD) musí být vypsán mezinárodní tender (pozn.: může být vypsán dle rozhodnutí objednavatele i při hodnotách nižších, než jsou uvedené).

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Rizikem je především nízká platební morálka. Pro případné české investory a obchodníky se doporučuje eliminovat rizika vhodnými zajišťovacími nástroji obchodního či platebního styku.

V řadě případů, zvláště těch lukrativnějších, se projevuje zasahování státu do ekonomiky (tailor-made tendry, rušení výběrových řízení, nesystémový výběr obchodních partnerů). V r. 2009 se více než v minulých letech mluvilo o korupci.

Velkým problémem nadále zůstávají nevyřešené vlastnické vztahy, případy špatné privatizace, pomalé a málo funkční soudnictví, rozšířená korupce, organizovaný zločin a obecně vysoký podíl šedé ekonomiky, nelegální obchodní aktivity a nelegální zaměstnávání, či neplacení daní. Zmíněné aspekty prudce zhoršují případnou konkurenceschopnost zahraničních subjektů, výrobců či obchodníků, na místním trhu.

Živnou půdou pro uvedená rizika je pomalá a nedokončená reforma soudnictví a s tím spojená nízká vymahatelnost práva ze strany domácích i zahraničních podnikatelských subjektů (časté stížnosti zahraničních i českých firem). Jedním z nepříjemných důsledků je nízká transparentnost výběrových řízení a špatná práce Odvolací komise.

V neposlední řadě nelze opomenout riziko „politické izolace“ MK (zablokování přístupu do EU a NATO v důsledku sporu GR – MK, „dobré sousedské vztahy“) a jeho dopady na ekonomiku, resp. zahraniční investory. MK tak mnohdy ztrácí komparativní přednost vůči ostatním zemím západního Balkánu (SRB, ČH).

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

Problematiku ochrany duševního vlastnictví řeší příslušný zákon.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Při platebním styku v zahraničním obchodě je běžně vyžadovaná platba předem, tj. před dodáním zboží kupujícímu. Neobvyklé není ani použití platby v hotovosti při dodávce zboží. Obě uvedené formy jsou projevem nedůvěry v platební morálku či schopnost kupujícího. Neméně častý je požadavek makedonského kupujícího na odklad platby (běžně 90 dnů). Tento požadavek je bez pojištění značně rizikový a nelze jej doporučit. Při realizaci větších obchodních případů se používají standardní platební podmínky úvěrového charakteru.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Jedinou veletržní organizací v Makedonii/FYROM je firma „Skopski Sajam“ („Skopje Fair“), který se nachází ve Skopji a je v něm 6 výstavních hal o celkové ploše 25.000m² (16.000m² zakrytý prostor). Ročně se zde pořádá 13 – 15 veletržních a výstavních tematických nebo všeobecných akcí - např. veletrhy se zaměřením na potravinářský, textilní, kožedělný průmysl, stavebnictví, výrobu obuvi, nábytku, zdravotnických potřeb a vybavení, telekomunikace, počítače a zařízení kanceláří, autosalon.

Skopski Sajam(Skopský veletrh)

Belasica b. b., P.O.Box 356
1001 Skopje Republic of Macedonia
tel.: +389 2 3218-288
fax. +389 2 3218-375
http: www.skopjefair.com.mk
E-mail: skfair@mt.net.mk

V několika dalších regionálních centrech jsou nepravidelně pořádány výstavy místního významu, většinou zaměřené na lokální hospodářskou strukturu.

Hlavní veletrhy podle oborů a rámcové termíny:

Build and Construct (březen, stavebnictví)

Mebel (březen,nábytek)

Days of Education and Career (duben, vzdělávání a zaměstnání)

Book Days (duben, knihy)

Medicine/Cosmetics (květen, zdravotnictví a kosmetika)

International Trade Fair of Consumer Goods – ITF /Agrofood (červen, potravinářství)

Tehnoma (říjen, strojírenství)

Finexpo (listopad, finance, hospodářství)

Infocom (prosinec, IT)

9. Investiční klima

Vstup zahraničního kapitálu do země, tedy výraznější růst zahraničních investic je jednou z priorit země. Vláda vyhlásila program stimulačních pobídek "Invest in Macedonia" a hledá cesty ke zvýšení atraktivity a transparentnosti makedonského podnikatelského prostředí pro zahraniční investory.

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Společnost se zahraniční kapitálovou účastí má ze Zákona o obchodních společnostech stejná práva a povinnosti jako domácí subjekt. Není-li zákonem stanoveno jinak, může zahraniční účast činit až 100%. Zákon stanoví 5 forem podniků, nejobvyklejší je společnost s ručením omezeným a akciová společnost.

V MK neexistují restrikce oblastí pro vstup zahraničního investora. Makedonie je členem MIGA od r. 2004. Na podzim 2009 agentura Standard and Poor's změnila své hodnocení MK z „negativní“ na „stabilní“. a potvrdila dlouhodobé úvěrové ratingy jako BB/B /zahraniční měny/ a BB+/B /místní měna/.

Od r. 2008 je zavedena plošná daň ze zisku právnických osob a z příjmu fyzických osob ve výši 10%. Vláda přijala program investičních pobídek a rozvoje volných ekonomických zón stimulující zahraniční investory. Tento program má již konkrétní výsledky a otevření výrobních kapacit v MK, kapitálový vstup na makedonský trh již avizovalo několik větších zahraničních společností (Johnson Controls, Johnson Matthey Plc – automobilový průmysl, Société Générale koupila kontrolní balík akcií Ochridské banky, ruská společnost Sintez vybuduje ve Skopji s místní firmou Toplifikacija plynovou TE v hodnotě 150 mil. EUR). Na reinvestovaný zisk je nulová daň, stejně jako ve volných ekonomických zónách a technologických parcích.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Zatím nejlepším v přílivu zahraničních investic byl rok 2001. Na účty byly připsány prostředky z prodejů realizovaných v roce 1999, např. jediné ropné rafinerie OKTA (poblíž Skopje) řecké společnosti Hellenic Petroleum (54% akcií za 32,- mil. USD). V roce 1999 se uskutečnil i prodej největší obchodní banky "Stopanska banka", kterou odkoupilo sdružení bank Hellenic National Bank, EBRD a IFC (85% akcií za 87 mil. USD, z toho řecký partner 65%, EBRD a IFC po 10%). V roce 2000 byl odprodán kontrolní balík akcií makedonského Telecomu maďarskému vlastníkov. Bezpečnostní krize v r. 2001 ukončila období velkých zahraničních investic, obdobný, i když menší, propad znamenala světová finanční krize v r. 2008. Největšími investory v MK z teritoriálního pohledu jsou: Řecko, Slovinsko, Německo, Maďarsko, Rakousko a Nizozemsko.

V r. 2006 byla privatizována část státního energetického podniku ESM Distribucija, kterou koupil rakouský EVN za cca 220 mil. EUR (český ČEZ se umístil s nabídkou ve výši 180 mil. EUR na 2. místě).

Zahraniční investice v mil. EUR

	2005	2006	2007	2008	2009 (1. pol.)
FDI	77,2	344,8	506	371	165,2

9.3. České investice v teritoriu

V roce 2003 byly registrovány české přímé investice ve výši 23,6 mil. Kč. V ostatních letech nebyly české investice v Makedonii/FYROM vzhledem k jejich zanedbatelné výši evidovány.

Pozitivně je hodnocena činnost české společnosti **Hydropol**, která získala do roku 2013 koncesi na revitalizaci a provoz sedmi vodních elektráren, stejně jako zájem ČEZ o kapitálový vstup do státní elektrárenské společnosti ESM. Makedonskou stranou je také registrován zájem dalších českých

subjektů o privatizaci státní společnosti OHIS ve Skopji (oblast chemického průmyslu) a EMO v Ochridu (elektrotechnický průmysl).

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Pro české zájemce může být zajímavá oblast energetiky, dopravy, potravinářství a zemědělské techniky. Jako velmi perspektivní se jeví také investice do ekologie a odpadového hospodářství, kde má Makedonie velké rezervy a kde lze vzhledem k evropské orientaci země očekávat bouřlivý rozvoj.

9.5. Rizika investování v teritoriu

Zvýšenou pozornost je třeba věnovat oblastem jako jsou platební morálka, dodržování dohodnutých platebních podmínek a termínů, transparentní vlastnické vztahy, nadbytečná zaměstnanost (nedokončená restrukturalizace průmyslových podniků a nereálné sociální požadavky zaměstnanců), nadměrná byrokracie a liknavost a pomalý chod soudů.

Vládě se nedaří účinně bojovat s organizovaným zločinem, šedou ekonomikou a všudypřítomnou korupcí. Mezi místními subjekty je rozšířena nízká platební morálka a slabá daňová disciplína.

Bez náležitého organizačního, technického a finančního zajištění (přesný, detailně vypracovaný kontrakt včetně sankčních opatření za neplnění a pojištění) nelze obchodní spolupráci nebo investice doporučit.

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

Urychlení evropského a transatlantického integračního procesu může dále stabilizovat politickou, hospodářskou a bezpečnostní situaci a posílit tolik potřebnou ekonomickou reformu. Makedonie má vzhledem ke své poloze (na křižovatce dopravních koridorů VIII a X) šanci se stát zemí atraktivní pro zahraniční investory (přístup na trhy sousedních zemí, rozsáhlé investice do infrastruktury).

Zahraničněpolitickou orientaci nezpochybňuje ani politická opozice a ve společnosti panuje v této oblasti široký konsensus. **Klíčovým faktorem pro další vnitropolitický a hospodářský vývoj bude rychlost zapojení do euro-atlantických struktur**, v domácím prostředí pak razantní prosazování hospodářských a sociálních reforem vedoucích k transparentní tržní ekonomice.

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Makedonie a Balkán všeobecně patří k oblastem, které se vymykají standardní prognostické logice. Přesto lze očekávat, že prioritou r. 2010 by mělo být úsilí o vyřešení sporu s Řeckem. Na něm totiž závisí další osud evropských a euroatlantických integračních snah země. V zásadě lze předpokládat, že téměř vzápětí po případném kompromisu s Athénami by byla Makedonie přijata do NATO a o něco později (z procedurálních důvodů) budou zahájeny přístupové rozhovory s EU.

Vnitropolitický, bezpečnostní a hospodářský vývoj v regionu bude nadále ovlivňovat vývoj v sousedním Kosovu, v případě neúspěšné MK integrace se může prohloubit také frustrace domácího albánského etnika, což může vést až k destabilizaci země.

Zrušení vízové povinnosti pro občany Makedonie na konci r. 2009 se pozitivně odrazí v nárůstu incomingové turistiky do ČR a zjednoduší se i cestování podnikatelů.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Makedonie je od r. 2005 kandidátskou zemí EU a od r. 2003 členem WTO. Po počátečním rozpačitém výkonu se jí podařilo v říjnu 2009 dosáhnout pozitivní hodnotící zprávy a především **doporučení EK aby EU zahájila se Skopjí přístupové rozhovory**. Vzhledem k nevyřešenému sporu s Řeckem bylo přijetí tohoto **rozhodnutí odloženo na 1. pololetí r. 2010**. Kromě tohoto problému musí MK nadále prosazovat implementaci Rámcové dohody z Ochridu (OFA), která by měla přispět k upevnění mezietnické stability, demokracie a role práva. Boj s korupcí (legislativní a institucionální rámec) a organizovaným zločinem, pokračující reforma policie a soudnictví zůstávají také na seznamu.

ČR v souladu se závěry soluňského summitu EU v červnu 2003 jednoznačně **vystupuje pro členství zemí západního Balkánu v EU**. Jedná se o proces, který zahrnuje naplňování komplexních politických i ekonomických kritérií jakož i aproximaci vnitřních předpisů. ČR plně podporuje makedonské integrační ambice a je pro zahájení přístupových rozhovorů s Makedonií v co nejkratším termínu. Současně apeluje na nutnost vyřešení sporu s Řeckem.

Makedonie je od r. 2006 členem regionální zóny volného obchodu – modernizované obdoby CEFTA.

Makedonský parlament schválil **plošnou daň ze zisku právnických osob a z příjmu fyzických osob ve výši 10% od r. 2008**. Vláda přijala program investičních pobídek a rozvoje volných ekonomických zón stimuluje zahraniční investory. **Zavedením této plošné daně se stala MK zemí s nejnižším daňovým zatížením v Evropě.**

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

České firmy by se mohly podílet na obnově a modernizaci země, zejména pak rozvoji dopravní, energetické a ekologické infrastruktury, přímo za pomoci českých finančních zdrojů, nebo s využitím mezinárodních zdrojů a různých mezinárodních rozvojových programů.

Čeští investoři, nebo zájemci o vzájemnou spolupráci a kooperaci, mohou využít několika komparativních výhod (dočasného charakteru):

- relativně levné pracovní síly;
- vysoké nezaměstnanosti, která ve svém důsledku snižuje nákladovost;
- jižního klimatu, dovolujícího pěstování plodin tohoto pásma;
- existenci několika ekologicky čistých oblastí;
- nevyužitých kapacit pro rozvoj turizmu (horský, selský, hotelový, lázeňský, historicko poznávací);
- přítomnosti výrobních podniků, hledajících možnosti spolupráce při průniku na třetí trhy;
- relativně rozvinutého zpracovatelského průmyslu (potravinářský, textilní a kožedělný);
- již uzavřených dohod o volném obchodě (bilaterální dohody se sousedními zeměmi, dále Tureckem, Ukrajinou, státy EFTA; prozatímní dohoda s provincií Kosovo a vstup MK do regionální zóny volného obchodu - modernizované období CEFTA).

České výrobky mají v zemi dobré jméno. ČR je v mnoha směrech považována za vzor (přechod na tržní hospodářství, demokratizace společnosti, sociální smír, privatizace, rychlé začlenění do západoevropských struktur, klidné rozdělení státu).